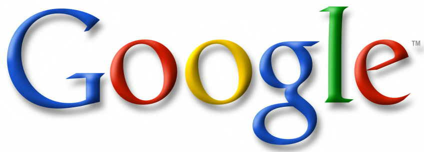

WIDENER
HN TACF K

Bråna-smedens Dikter

Stockholm
Björck & Börjesson

BRÅNA-SMEDENS DIKTER

BRÅNA-SMEDENS DIKTER

NY UPPLAGA, I URVAL

UTGIFVEN AF

G. OCH **J. BERGMAN**

MED ETT FÖRORD AF J. BERGMAN
OCH UTDRAG UR EN INLEDANDE STUDIE AF O. FRYXELL.

STOCKHOLM
BJÖRCK & BÖRJESSON.

STOCKHOLM
VICTOR PETTERSONS AKTIEBOLAGS BOKTR.
1908.

T

FÖRORD.

Författaren af här föreliggande dikter var bonden *Johannes* (Jöns) *Olsson* i Bråna, Järns socken, södra Dalsland. Han var född den 22 okt. 1818 och dog den 22 maj 1886. Fadern var klockare och ägde gården Bråna, som sonen ärfde och hela sitt lif bebodde. Han ägnade sig vid sidan af sitt jordbruk åt smidesyrket och kallades därför i orten Brånasmeden (på dalsländska »Brånesmen»). I hans barndom funnos ännu icke folkskolor, och han fick aldrig någon skolundervisning. Läsa och skrifva fick han emellertid lära sig af fadern-klockaren, hvars biträde han snart blef. En okuflig lust efter läsning följde honom genom hela lifvet, och han blef, tack vare denna håg, snart nog en mycket beläst man. Han lefde som enstöring hela sitt lif och umgicks mycket litet med sin samtids människor, men så mycket mer med de store döde.

Hans käraste läsning var poesi, och våra större skalder från förra seklets början och midt har han flitigt och med förtjusning studerat. En naturlig poetisk begåfning ledde honom härunder till egna försök i deras efterbildning, och det man framför allt kan anmärka på hans dikter är just det beroende af förebilderna, som utmärker många af dem. Tegnér och svenska psalmboken äro hans förnämsta mönster, men det märks nog, att han därjämte sett sig om hos ganska många författare, däribland äfven sin egen tids humorister, som v. Braun,

och folkdiktare, som Per Thomasson. Till och med August Strindberg, som dock hör till en vida yngre generation, och som uppträdde på den tid, då Brånasmeden redan var gammal och grå, har han med intresse och förståelse studerat. Den dikt »Till August Strindberg» som förekommer i denna samling (sid. 36) är ett intressant bevis på att han behöll sin receptivitet, sitt goda omdöme och sin andliga vigör äfven på ålderdomen.

Vid bedömandet af Brånasmedens dikter måste man besinna dels bristfälligheten af hans bildning — det är i själfva verket beundransvärdt, huru mycket han dock genom själfstudier bortarbetat denna brist — dels de förhållanden, under hvilka dikterna tillkommo. Ingenting var för den anspråkslöse bonden mer fjärran än tanken på deras offentliggörande. Han skref i början uteslutande för sitt nöjes skull och sedermera — då han blef mera känd i orten och afskrifter af hans dikter började spridas bland allmogen — äfven i ett visst moraliserande syfte för att »skandalisera» humbugen. Han utgjorde i detta afseende ofta en folkets eller det offentliga samvetets röst, låt vara att orden därvid vanligen ej skräddes. I vissa dikter tangerade han otvifvelaktigt smädeskrifveriets gräns, men det bör till hans heder tilläggas, att detta just icke hände i andra fall än där han i sak hade befolkningens allmänna harm öfver någon särskildt neslig eller ärelös handling till försvar för de starka orden. Särskildt betecknande är ett fall, då han tagit i upptuktelse en rik patron, som tillskansat sig en afsevärd del af ett nödhjälpslån, som beviljats af statsmakterna åt sådana bönder, som lidit svårast under ett missväxtår. Detta var det beryktade »Bläcksmäckska högmålsbrottet» som han kallar det, och för hvilket han t. o. m. blef instämd för tinget i Mellerud. Sina inlagor här skref han på vers, och målet blef slutligen nedlagt.

Hans visor och dikter blefvo emellertid mycket populära i trakten och afskrefvos flitigt. Först efter hans död uppstod på allvar tanken på en publicering i tryck. Den som först skred till handling i detta afseende, var kyrkoherden i det pastorat, dit hans hembygd hörde, Ör, till hvilket Järn är annexförsamling, den gamle, äfven själf som vitterlekare icke okände d:r Olof Fryxell, den store häfdatecknarens yngre broder. I förening med bokhållaren Per Johan Örtengren, en af Brånasmedens litterära vänner, föranstaltade han en samling af smedens dikter, företrädesvis de allvarligare. Denna utgafs år 1892. Sedermera fortsattes denna samling af herr Örtengren i förening med folkskolläraren Gustaf E. Bergman i Gunnarsnäs (nu i Våmhus i Dalarne), hvilken sistnämde fullbordade utgifvandet af äfven de skämtsammare poemen.

Värdet af den sålunda utgifna samlingen är mycket ojämnt. Vid sidan af osjälfständiga imitationer efter andra författare finner man utmärkta och originella stycken, liksom vid sidan af den mest eteriska idealism den krassaste naturalism.

Ehuru samlingen nu är utgången ur bokhandeln, har det icke ansetts lämpligt att oförändradt omtrycka den, utan den förlagsfirma, som nu föranstaltat den föreliggande upplagan, har med skäl funnit ändamålsenligast att utgifva ett urval af det mest karaktäristiska. Undertecknad, som fått i uppdrag att i samråd med den förre utgifvaren, folkskolläraren G. Bergman, företaga detta urval, har därvid haft en vansklig uppgift. Det gällde att icke undertrycka någon af de sidor af den egendomliga bondeskaldens personlighet, som framträda i hans dikter, men å andra sidan söka utvälja det bästa inom hvarje genre. Men i båda fallen gällde det att söka upp de verkliga originalstyckena och i allmänhet undvika sådana,

där författaren i allt väsentligt blott är en osjälfständig efterbildare, äfven om det absoluta värdet af dessa uteslutna stycken gifvetvis i många fall, tack vare de skalder som efterbildats, är större än värdet hos många af de dikter, som nu medtagits. För att dock visa något prof äfven på denna sida af hans skaldskap, som tyvärr är mycket talrikt representerad i hans efterlämnade papper, har jag medtagit en och annan såsom »Hösten» (sid. 21), där han nästan slafviskt kopierar en känd skald. Men det öfvervägande flertalet af de dikter, som nu publiceras, höra till dem, i hvilka såväl hans egen som hans hembygds originalitet mest framträder. Äfven dessa äro af mycket olika värde, och somliga äga nästan mer kulturhistoriskt och psykologiskt än litterärt intresse. Man måste vid deras bedömande äfven besinna den stora förändring, som den litterära smaken undergått sedan den tid, då dessa i 1840—1860-talets litterära atmosfär uppkomna dikter skrefvos.

I alla händelser är Brånasmeden en ganska intressant företeelse och ett nytt exempel på en begåfning, som utan den ringaste yttre uppmuntran kunnat arbeta sig fram till en viss, låt vara bristfällig, men dock beundransvärd talang i poesiens konst. Hvilken förlust har icke vår kultur lidit genom att så många dylika folksnillen fått sakna den utbildning, som skulle kunnat bringa dem till högre fulländning!

I öfrigt hänvisas rörande hans författarskap till den studie däröfver, med hvilken Fryxell år 1891 inledde den första samlingen af hans dikter.

Stockholm i november 1908.

Johan Bergman.

Brånasmedens skriftställeri.

(Ur d:r O. Fryxells inledning till Brånasmedens dikter, 1:sta upplagan).

Han var skald. Framför allt annat älskade han skaldekonsten, som utgjorde hans lust och lif. Den var för honom numro ett och allt det öfriga var numro två eller tre eller fyra. Redan som liten gosse började han sammansätta rim, och då han hade lärt sig att skrifva, antecknade han dem med stora förskriftsbokstäfver. Men allt detta skedde i största hemlighet, och det dröjde flera år, innan han vågade framvisa något skaldestycke. Däremot författade han under dessa åren aldrig någonting på prosa. Hans älsklingslektyr var poesi, men med undantag af Runeberg tyckas alla utlandets poeter hafva varit för honom okända. Bland de inhemska ställde han Tegnér främst, och hans gossår och ynglingatid förflöto under den Tegnérska perioden. Nära nog i jämbredd med honom ställdes Wallin, nämligen psalmförfattaren, ty om dennes öfriga skaldestycken ägde han ej någon kännedom. Dessa två, företrädesvis den förstnämnde, hafva på hans eget skaldskap utöfvat ett märkbart inflytande. Näst efter dem må, i alfabetisk ordning, nämnas: Anna A., Braun, Bremer, Eufrosyne, Franzén, Kellgren, Lea, Lenngren, Lidner, Thomasson.

Hans skaldebegåfning var lyrisk. Ibland hans poemer påträffas visserligen flera didaktiska stycken, men intet enda försök till epik eller dramatik. Det ojämförligt största antalet af hans dikter är af lyrisk art, och detta öfverensstämmer äfven med hans eget skaplynne, alldenstund han, helt och hållet behärskades af sin ögonblickliga sinnesstämning. Därföre äro hans skaldestycken så stämningsfulla och omedelbara; ty de afspegla tydligen honom själf och utsäga öppenhjärtadt, hvad han vid deras författande har tänkt och

känt. De äro icke foster af någon grundlig reflexion öfver ämnet, icke heller produkter af någon genomtänkt plan, hur ämnet borde behandlas; utan de äro ögonblickets barn. Då inspirationen kom öfver honom, satte han sig ned och skref dem så att säga på rak arm. — Då bröt det inneboende snillet fram, och han öfversvämmades likasom med en störtsjö af idéer, tankar, känslor, aningar, kvickheter, ordlekar och infall. Sedan öfverspänningen och ty åtföljande förslappning voro genomgångna och han hade återkommit i sitt normala tillstånd, underkastade han sitt skaldestycke en kritiserande granskning, som ändå icke var tillräckligt sträng.

Ibland de ämnen, dem han med förkärlek behandlade, bör *religionen* nämnas först och främst. Ehuru icke oberörd af tvifvel, höll han sig dock stadigt och innerligt fast vid kyrkans lära och hyste en häftig förbittring emot kolportörskapet och mormonismen. Äfvenledes besjöng han gärna den sköna *naturen*, hvarvid dock inga egendomliga uppfattningar förekomma, utan endast de vanliga åskådningssätten, dem man kan återfinna i hvarje dylikt poem. Den mångbesjungna *kärleken* fick äfven af honom sin hyllningsgärd, och sådana poesier äro utmärkta genom deras glödande känsla och hänförande språk. Stundom äro de likväl alltför grofkorniga för att kunna offentliggöras; men oaktadt denna rått sinnliga form utvisa de författarens ovanliga skaldeförmåga. *En obetydlig tilldragelse i hvardagslifvet* gaf honom ofta anledning till ett litet, merendels humoristiskt skaldestycke. Sådana poesier äro små godbitar, som äga en snart sagdt beundransvärd åskådlighet och humor.

Bland älsklingsämnen bör slutligen nämnas *författarens egen person*, och då man läser därom, bör man komma ihåg efterföljande förhållanden: dels att han icke kunde försvara sin plats i sällskapslifvet, dels att han icke kunde begagnas

vid allmänna angelägenheters behandling, och dels att han berodde för mycket af sin ögonblickliga själsstämning. Dessa tre brister alstrade det missförhållandet, att han, som kände sig vara och verkligen var sin omgifning vida öfverlägsen, likafullt, då han med denna omgifningen kom i beröring, kände sig vara och verkligen var densamma underlägsen. Hade han varit ute i världen och sett sig om, så skulle han hafva funnit detta missförhållandet mångenstädes; ty mångenstädes finnas människor, som äro verkliga storheter i t. ex. poetiskt, vetenskapligt, konstnärligt afseende, men lika fullt äro i praktiskt hänseende mycket obetydliga, ja t. o. m. obrukbara. Men han, som knappast hade varit några mil utöfver sin födelsesockens gränser, han kände sig af detta missförhållandet harmsen och nedstämd. Denna missbelåtenheten utbildades af hans lifliga fantasi därhän, att han tyckte sig vara en dubbelperson. Den högre personligheten var en bevingad skald, som svingade sig upp i stjärnornas rymder; men den lägre var en enfaldig och godmodig åsna, som bar, hvad som blef henne pålagdt, och gick, dit hon blef ledd. Denna sistnämnda personligheten kallade han: »Min bror», »Klockaregossen», »Min Jöns» o. s. v. Stundom tog missmodet och dysterheten så öfverhand, att han angrep bägge personerna, isynnerhet den förstnämnda, med yttersta häftighet. Han påstod sig då vara den uslaste skribent och den eländigaste rimmare på jorden; han förbannade den stund, då han första gången tog pennan i sin hand; hans versar, bedyrade han, voro ett sammelsurium och en smörja, som ingen människa kunde uthärda att läsa eller ens höra; m. m. dylikt. Det finnes flera dylika dikter, i hvilka han titulerar sig själf med hvarjehanda skymford och öknamn, t. ex. »Jöns i Huka», »Jöns Dumbom», »Jöns Bläcksmäck», »Jöns Oduglingen», »Skandalpoeten», »Jöns

Rimtusse», »Måns Trindskalle på lilla Skamlösa i Willervalla stora» o. s. v. Under sådana midnattsmörka stunder tyckte han sig vara vederstygglig ej allenast i andligt, utan äfven i kroppsligt afseende, ja, en vanskaplig fuling, en skråpuk, ett spöke, som skrämde både folk och fä på flykten.

Hans makt öfver språket är verkligen förvånande. Han, som aldrig hade erhållit någon undervisning i grammatik, skref likafullt sina uppsatser, vare sig poetiska eller prosaiska, nästan felfria i hvarje grammatikaliskt hänseende, t. ex. i stafning, interpunktion, ordböjning, satsbildning, periodbyggnad o. s. v. Språket var aldrig tillkonstladt eller högstyltadt, utan alltid naturligt och ledigt, alltid i hög grad välljudande och klangfullt. I alla hans dikter äro versens byggnad och meter fullkomligt regelmässiga, och knappast torde den strängaste prosodist finna något att däremot anmärka. Af den allbekanta rimnöden kan man ej upptäcka det ringaste spår. Man påträffar aldrig någon mening, som är tillkrystad eller snedvriden för rimmets skull, utan hon framflyter alltid obesvärad och naturlig, välljudande och rytmisk. I stället för att vara nödställd på rim, ägde han rim i öfverflöd; ty flerstädes hopar han två, ja tre rim omedelbart på hvarandra, där, enligt versbyggnaden, det icke behöfdes mer än ett.

Hans sista skaldestycke, hans svanesång, torde vara »Afskedssång vid 1878 års afresa»; ty uti en med darrande hand nedskrifven anteckning af år 1884 uppgifver han denna skämtsamma sång såsom den sista dikt, han förmått åstadkomma, sedan ett slaganfall hade beröfvat honom både minnet och förmågan att kläda sina tankar i rediga meningar.

INNEHÅLL.

Sid.
Brånasmedens porträtt 1
En solens ängel 4
Skalden och sorgen 6
Världsförsakelse 7
Skalden Braun 8
Naturens bok 10
Till en yngling 13
Bannebref till förste maj 14
Midsommarsnatten 16
Påskebref 18
Hösten 21
Vintern, 1875 23
Kometen 26
Afskedssång vid det gamla årets (1878) afresa 28
Till författaren Pehr Thomasson (1871) 31
Till August Strindberg 36
Rostocks hälsobrunn 38
Uppereds bruk 40
Murmästaren A. Wahlên 43
Friska tag 46
Rotehjonet »Maken» 47
Utvandringsfebern 48
Herrar och bönder 49
Hvad Bryngel har blifvit karl 50
Tröskaren 53
I en torpares boning 55
Krinolinen 56
Gretas fall 58
Orlofssedel 60

Sid.

Gumman med tornet (Grimstads kyrka) 61
Tösse kyrka 62
Prostesmöret 63
Prosten Örtenblad på fiske 65
»Svar på luntan: Sista paret ut» 66
Till den fete prästen 72
En kolportör 74
Profeterna i Utah 76
Josef Smith 77
Mormoniska dogmer 82
Bref till en mormon 85
Bacchiprästen 88
Till den snusande prästen 90
Klagosång till prästen 91
En lampa utan olja 94
Änkemannen 99
Till baderskan mor Maja 104
Mjölnaren Petter 105
Doppskon 107
Till patron Leopold Strömdal 108
Till P. L. (1867) 110
Fan och brännvinet 111
Galenskaper i fyllan 113
Bondens afsked till brännvinspannan 114
Flickor i allmänhet 116
Råd till en blygsam älskare 119
Smitemora 121
Lite aftonkvitter för mor Elins tösungar 122
Turnyrstudier m. m. i Söndags-Nisse 123
Inbillningssjukan 126
Halssjukdomen 129
Jöns Bläcksmäcks lefnadssaga 130
»Klockaregossens bror» 133
Välmenta råd till Jöns i Huka 135
Jöns Oduglingen 136
Till skandalpoeten Jöns Bläcksmäck i Huka 138
Till Klinga 140
Gamle klockaregossens lefnadssätt om sommaren 143
Bondepoeten 146
»Poeten» 148

Sid.

Brånasmeden 149
Lite tokprat 151
Supplik 152
Bön om råd (till biskop J. A. Millén) 154
En sjöresa i stormen 156
Farväl 159

BRÅNASMEDENS PORTRÄTT.

Jag uppdrag fått af Örtengren
Att porträttera Brånesme'n *.
Det vill jag göra så till vida
Det angår smedens yttre sida.
Nå, huru ser då smeden ut?
Jo, respektabel absolut!
En puckelryggig fan, en krokig,
En riktig Jöns, en dum, en tokig.

På smedens hufvud hvarje hår,
Lik borsten på ett piggsvin, står.
Ett sådant hufvud, som på smeden,
Och hår och skägg finns ej i »Sweden».
Och rakeknif och lusekam
Och sax ger smeden bare skam.
Hans skägg och löss, i kapp med håret,
Få växa hela långa året.

Och smedens högvälborna nos
Är mera kunglig, än det tros;

* Folkskalden Pehr Thomasson hade lämnat herr P. J. Örtengren detta uppdrag, i ändamål att förskaffa sig författarens bild för sin tidning »Svenska Medborgaren». Något porträtt ville dock smeden ej låta taga, i stället sände han denna dikt.

Så stor, som elefantens snabel,
Och krokig, som en turkisk sabel.
Och nosens färg är gul och grön
Och beskrifligt täck och skön;
Ja! skön med sådant manligt allvar,
Att däråt bälja kor och kalfvar.

Ja, kor och kalfvar i galopp,
Med svansarne i vädret opp,
För smeden, som för själfve satan,
Plär kesa uti Brånegatan.
Gud vet, hvad Herran tänkte på,
När som han skapte smeden så,
Att folk och fä och all naturen
Förvånas öfver den figuren.

Han tänkte väl med god reson:
Nu skola både Per och Jon *
Få rudiämne, som kan löna
Att bearbeta och försköna;
Att smeden kan, lik »Gubben Strid
Och hunden Frid»,** i sinom tid,
Af Per förklarad och förskönad,
Framträda och bli prisbelönad.

* Pehr Thomasson och John Neander, hvilken sistnämnde kort förut skildrat författaren och hans skaldskap i ett julblad.

** Berättelse af Pehr Thomasson.

Se, här har Per en »ritad fan»,
Så i profil som uti plan.
En ritning på den nya seden...
Se här har Per porträtt af
Smeden.

EN SOLENS ÄNGEL.

Se, broder! Han sig svingar
Till oss med vårens bud.
Af guld är ängelns vingar;
Af purpur är hans skrud;
Och man hans kraft kan röna
I allt, från pol till pol;
Och denna ängeln sköna
Är vårens gyllne sol.

Det må oss väl förvåna,
Hvad verkan ängeln har.
Se, fria forsar dåna
som tordön alla dar;
Han stora snöberg smälter
Med vårvarm andedräkt;
Och isblock undanvälter
Med sina vingars fläkt.

Likväl hans makt förtjusar
Mer än förvånar. Hör!
Hur mildt nu västan susar!
Hör vårens sångarkör!
Hör lärkans jubel tona
I rymdens sångarsal;
Och hör i lundens krona
Hvad röster utan tal!

Se! Hvarje dal och kulle
Står klädd i högtidsskrud.
Det är, som jorden skulle
Nu blifva ängelns brud.
Och blommorna, de friska,
Som ur sin graf stått opp,
De liksom till oss hviska
Odödlighetens hopp.

Kom, broder! Låt oss dricka
Ur ängelns strålpokal,
För att oss vederkvicka
Vid jordelifvets kval!
En gång en sol skall blänka,
Som denna öfvergår,
Och hennes ängel skänka
Åt oss en evig vår.

SKALDEN OCH SORGEN.

När sorgen sina törnen trycker
Uti ditt hjärtas helgedom;
När du vår jord en öcken tycker,
Och finner henne glädjetom;
Tag lyran då, min vän, i handen
Och gjut din känsla ut i sång!
Den löser kvalen, höjer anden
Och tröstar sorgen mången gång.

För skaldens blick bli molnen ljusa,
Om äfven åskor bo däri,
Och, när de svala floder susa,
Han hör en salig harmoni;
Han flyr den tomma världens vimmel
Med friden, bofast i sitt bröst,
Och blickar glad i diktens himmel;
Den blicken skänker honom tröst.

Den stillar oron i hans hjärta,
Och drifver sakna'n ur hans barm,
Ja! sången lindrar lifvets smärta,
Då mänskan är för honom varm;
Blott hon förstår dess höga mening,
Och öppnar själen för dess ljud,
Ty sången är en skön förening
Emellan sorgens barn och Gud.

VÄRLDSFÖRSAKELSE.

Jag ensam vandrar i denna världen
Bland stormarna uppå tidens haf,
Till dess jag slutat den sista färden,
Tills dödens ängel beredt min graf
Och hviskar blott, att jag nu skall fara
Från denna världenes falska snara.

Och ingen glädje för mig är åter,
Ej ens en boning är kär för mig,
Och ingen make mig mera gråter,
Och ingen vän vinkar mig till sig.
Så nöjd jag slutar den sista färden
Och far min väg ur den onda världen.

Fast alla flickor mig vilja bjuda,
Att jag skall slumra i deras famn,
Ej deras röster för hjärtat ljuda:
Jag har på jorden nu mer ej hamn,
Om himlens härliga rosendalar
Mitt hjärtas trängtan nu endast talar.

Jag lefver här mina sista dagar,
Af världen snart jag vill afsked ta;
Ty världen blott mig bedrar och klagar
På dem, som redligen vandrat ha;
Och dem, som sanningen henne säga,
Oändligt litet i skålen väga.

SKALDEN BRAUN.

Jag fordom ofta läst skaldens skrifter
Och nu jag åter läst dem igen,
Och förr'n jag läggs i de dödas grifter,
Så vill jag läsa dem en gång än.
Ty jag i grafven ej ser att läsa;
Men nu, med glasögon på min näsa,
Nu kan jag läsa dem än en gång,
Förrän jag sjunger min svänesång.

Och om så lyckligt en gång det händer,
Att jag däruppe får honom se;
Då vill jag tacka med bägge händer
För alla sånger, de rolige,
Dem han har diktat åt oss härnere.
Däruppe kanske han diktar flere.
Om så han gör, vill jag honom be,
Att jag kan äfven på dem få se.

Kanhända skalden då skrattar åt mig
Och säger: — »Sådant förstår du ej».—
Jag honom ödmjukt då ber: — »Förlåt mig!
Men jag från barndomen älskat dej
För dina glada och muntra sånger,
Dem jag har läsit väl hundra gånger.
Förlåt, att nu jag så näsvis är
Att vilja se, hur du diktar här». —

Då tror jag, skalden begynner mysa
Illmarigt åt mig, men godt och gladt,
Och att hans ögon då skola lysa,
Som himlens stjärnor en vinternatt.
Jag tänker, att han med nåd anser mig
Och än ett häfte af sånger ger mig
Och säger: — »Detta jag skänker dig.
Gack bort och bliga på det och tig!»

Med foten skrapar jag då och kröker
Så djupt, jag mäktar, min stela rygg.
Därpå en vrå jag åt mig uppsöker,
Där, obemärkt, jag kan sitta trygg*)

* Fortsättningen finnes ej i manuskriptet.

NATURENS BOK.

Uti naturens bok, den stora
Vi kunna läsa en och hvar.
Ej något ord man bör förlora,
Ty denna bok är oskattbar.
Den kan du såsom barn dig lära
Förutan bråk och hufvudbry.
Hon är ett verk till diktarns ära;
Hon gammal är, men alltid ny.

Du trampar tanklös ned dess stilar,
Så att du ej kan läsa där,
Men hur du kraflar där och filar,
Den skönsta bok likväl hon är.
Dig lär att läsa i den samma,
Så skall hon visdom gifva dig.
Du eljast risas af den mamma,
Som ammat både dig och mig.

Författar'n ger en ny upplaga
Hvarenda vår utaf sin bok.
Om barn i läsning äro svaga,
Så finns dock ej en större tok,
Än att han *något* där kan fatta,
Om djur, om blommor och om träd!
Om barnens ögon äro matta,
Så finns där blindskrift till och med.

Hvart blad en sådan blindskrift äger
Och dig en hel predikan lär.
Hvar blomma liksom till dig säger:
»För dig jag doft och fägring bär».
Och bäckens sorl och flodens brusning
Ge orden ton och harmoni.
Och sommarvindens sakta susning
Så härligt stämmer in däri.

Läs denna bok de korta stunder,
Dig lifvet ger att läsa den,
Så skall du finna månget under
Och vilja läsa om igen!
Din känsla ler och munnen myser
Lik rosen, som från tufvan ler.
Ja, boken ditt förstånd upplyser,
Du önskar lära mer och mer.

När du studerat alla väsen,
Som dväljas uti rymdens sal
Ifrån de daggbestänkta gräsen,
Som glindra öfver höjd och dal,
Till bokens andra pärm, så stanna
Och se på bokens hela prakt!
Jag tror, att själf du får besanna,
Hvad jag i dessa rader sagt.

Ja, själfva snitten äro sköna
Såväl som formen, stil och tryck
Till färgen röda eller gröna.
Men ofta af förläggarns nyck

Kan ock med andra färger prydligt
Naturens praktverk styras ut.
Dess innehåll är mest betydligt:
Man kan det aldrig läsa slut.

Se upp till himlens sol och stjärnor!
Det är en plansch, som i det blå
Belysa vill för skumma hjärnor,
Att tanken ej skall vilse gå.
Säg, vill den sköna norrskensflamman
Ej göra klart ett dunkelt ord?
Till himlens bilder allesamman
Man text ju läser på vår jord?

Gå ut i arla morgonstunden
Och läs din tysta morgonbön!
Stäm in i bäckens psalm i lunden!
Är ej den sången underskön?
Läs det kapitel, du kan fatta
Uti naturens stora bok!
Du mer och mer skall boken skatta
Och af dess lärdom blifva klok.

TILL EN YNGLING.

För trenne ting framför allt dig akta:
För kvinnor, tobak och brännevin.
Med kvinnfolk måste du knassla* sakta,
Stick aldrig tobak i munnen in!
Och brännevin bör du aldrig supa!
Ty sedan raglar du hufvudstupa
På de välsignade flickorna.

* Knassla, dalsländsk dialektform för »färdas», »fara fram».

BANNEBREF TILL FÖRSTE MAJ.

När du kom ur österns port af gull, — san!
Såg jag straxt på dig, att du var full, — san!
Jag och många flera
Sågo dig vomera
Moln, likt högar af en snöhvit ull — san!

Fy skäm ut dig, så du bär dig åt — san!
Kommer dimmig, daggbestänkt och våt — san!
Du är alltför ruskig,
Suddig, slö och sluskig,
Har ej ens det vett, att be: »Förlåt» — san!

Ja! Vi tyckte, du var oförskämd — san!
Och att du, minsann! bort blifva stämd — san!
Så att du för detta
Rus fått stå till rätta
Nästa ting för Nordals häradsnämnd.*) — san!

Om du plikta fått för fylleri, — san!
Tänk, hvad skam för dig det skolat bli! — san!
Du, som eljest bara
Plägar prisad vara
Som artist i sång och måleri. — san!

* Författarens hembygd tillhör Nordals härad på Dal.

Jag dock gärna för min egen del — san!
Vill förlåta dig för dina fel — san!
Ty en hvar har mycken
Brist i flera stycken.
Ingen enda är fullkomligt hel — san!

Du ej sämre är, än mången an' — san!
Stor och respektabel hedersman — san!
Här i nordanlanden,
Som en tår på tanden
Tar sig mera, än han tåla kan — san!

Då du hade sofvit bort ditt rus — san!
Blef du nykter, varm och klar och ljus — san!
Du blir nog allt bätter.
Tretti dar och nätter
Sprider då du vår i jordens grus — san!

Nu farväl, min bror! Förlåt mig, att — san!
Denna sången blef så fasligt platt — san!
Sist får jag bedyra:
»Jag går ock i yra,
Liksom du och ändå mer besatt» — san!

MIDSOMMARSNATTEN.

När andra lägga sig att sofva,
Då går jag ut att se Guds gåfva,
Att se den undersköna prakt,
Som han på marken nederlagt.
Jag ser på ängar och på lundar,
Där fågeln sitter nu och blundar.
Jag hör ej heller lärkans drill.
Om kvällen hon ej sjunga vill,
Ty hvarje afton, då det skymmer,
Hon slumrar, fri från allt bekymmer.
När aldrig jag hört fåglar klaga,
Hvar de sin nödtorft skola taga,
Jag då på mänskligheten tänker,
Som sig i buksorg nedersänker;
Och sig en suck ur hjärtat stjäl;
En suck ifrån min sorgsna själ.

Den korta, ljumma natt jag sitter
Högt på en häll i månskensglitter.
Jag älskat har den ljufva vår
Alltifrån mina barndoms-år.
Och fast jag nu har snö i håren,
Så älskar likafullt jag våren.
Jag glömmer bort den tid, som flytt,
Och känner mig som ung på nytt.
Hur djupt min panna än må fåras,
Så fröjdas jag, hvar gång det våras.

Hur skrynklig än hon blir, min kind,
Så smeks hon dock af vårens vind.
Ja! In i dystra lefnadshösten
Mitt hjärta har den sälla trösten,
Att innan kort jag öfvergår
Till himlen och en evig vår.

PÅSKEBREF.

I.

Ja, nu är påsken, du lilla flicka!
Då alla fåglar om kärlek drilla;
Då lunden löfvas så skönt och härligt
Och flickehjärtat blir mycket kärligt,
Och vid din ålder, vid sjutton år,
Ett hastigt tick-tack för gossen slår.

Gift dig då snart! Blif en lycklig maka,
Och lifvets ljufvaste sällhet smaka!
Först då blir människan fullt förnöjder
Af obeskrifliga påskafröjder.
För all del gift dig i denna vår
Och gå ej ogift till nästa år!

II.

Påsken kommer. Hör! Det smäller. Väldigt blåsas horn och lur.
En uppståndelse begynner uti själ och i natur.
Djuren leka. Fåglar sjunga. Ljusgrön sväller björkens knopp
Och i flickans hjärta vakna kärleksglöd och fröjd och hopp.

Då blir lif i hennes hjärta. Vårfröjd blir i hennes själ,
Och hon svärjer Amors fana trohet så i ve som väl.

Ja! Hvartenda flickehjärta, som ej helt förstockadt är,
Får då tydligen erfara, hvad det är att vara kär.

Amor snart på rosenvingar kommer hit och blir vår gäst.
Allestädes i naturen firas då en fröjdefest.
Skapelsens och lifvets gåtor utaf honom lösas opp.
Klart och härligt ser då flickan målet för sitt lefnadslopp.

III.

Nu kommer påsken och i dess spår
Snart följer våren, den blida,
Och nu i år, såsom andra år,
Skall påskeriddaren rida,
Så stolt och hurtig, och vid hans sida
Får äfven du, hans utvalda, rida
I påskafröjd.

När våren andas i himlens sky
Och alla lunderna grönska,
Och björken lyser så grön i by,
Hvad kan du högre dig önska,
Än att med honom bredvid din sida
Få hela lifvet igenom rida
I påskafröjd?

IV.

Du väna mö! Du vackra tärna!
Till dig jag skrifver hjärtans gärna
Och önskar nu en rolig kväll
Åt dig, så älskvärd, god och snäll.

Ack, ägde jag en sådan maka,
O, hvilken fröjd jag skulle smaka,
Att få alltjämt, dag efter dag,
Beskåda hennes ljufva drag!

Den högsta fröjd, som man kan tänka,
Är den, att makar sammanlänka
Lifskedjorna till grafvens rand
Och följas åt till himlens land.

HÖSTEN.

O se! Den sköna solen
Ett sorgligt afsked tar
Ifrån den norra polen
Och sig mot södern drar.
Fördystrad blifver dagen
För oss här i vår nord.
Hvar äro nu behagen,
Som prydde nyss vår jord?

Hör! Stormens ande svingar
Sig tjutande förbi.
Och näckens harpa klingar
Sin sorgsna elegi.
Den vilda hagelskuren
Mot fönsterrutan slår.
Af siskan där i buren
Man inga drillar får.

Ej mera nu i skogen
Den glada göken gal;
Men bonden står på logen
Och ifrån dal till dal
De brutna toner rulla,
Dem han med prejeln slår.
Hans dotter, oskuldsfulla,
Ock med på logen står.

Naturen nu förbleknar.
Allt ser så dödligt ut.
Den stora taflan teknar *
Vår jordelefnads slut.
Ja! Hastigt ilar tiden,
Och snart är lifvets vår
Dess sommar ock förliden
Och hösten förestår.

Säll du, som nyttjat tiden,
Din vår och sommar, så,
Att sällheten och friden
Du kan få njuta då,
När ålderns höst inbryter
Och vintern förestår,
Som sig till slut förbyter
Uti en evig vår.

---

* Provinsuttal. Stafvades ock så på 1700-talet.

VINTERN.
1875.

Men är du rent förbannad Kalle?
Har du ej vett och ej miskund?
Du gör oss näselösa alle,
Och du förstör natur'n i grund.
Du stänger hela seglationen
Och handelskommunikationen.

Dock något godt hos dig jag anar —
Ty något godt finns ock hos fan —
En skridskobana du väl danar
Tvärs öfver västra ocean.
Kanske vi snart från Norges stränder
Få åka bort till guldets länder.

Gör så, så gör du klokt, förbannadt!
Då få vi guld, så det förslår.
Jag fruktar dock, att mycket annat
För din skuld »fan i våld» nu går.
Tänk, kärleken hos våra flicker,
Den fryser, så fodralet spricker.

Hör svinen skrika, fåren bräka
Och kalfvar bälja* hvarje stund,
Jag tror du hade lust att vräka

* Dalbospråk för råma, skria.

Ihjäl hvart kreatur, din hund!
Tänk, hvad den stackars har'n och räfven
Ska' frysa nu och svälta äfven!

Jag kan omöjligen begripa,
Hvar nordens vilddjur föda få.
För dem jag nära nog vill lipa
Men kan ej hjälpa dem ändå.
Tänk, våra skator, våra spärfvar *,
Dem tror jag riktigt du fördärfvar.

Du tänker ej på källekusen*
Och necken uti bäcken vår
Och ej på folk och fä i husen,
Då här ej finns en vattentår!
Ej ens vår Petter ner vid kvarnen
Får grötemjöl för sig och barnen.

Hur mången fattig — hu, jag ryser —
Får inte frysa nu om da'n!
Barmhärtig var mot mig, jag fryser,
Så att jag skälfver utaf fan!
Se, isar vid min näsa hänga
Och dingla hela da'n och slänga.

Förmildra, Kalle, nordanvinden!
Förhärja ej mitt fosterland!
De fagra rosorna på kinden

* Sparfvar, dalsländskt uttal.
** Kuse = naturande, troll.

Ju plockas af din kalla hand.
Jag ber för våra flickors kinder:
Gör kylan några grader minder! *

Var mild, o vinter, emot alla,
Allt lefvande, som Norden har,
Ty annars spår jag, du skall falla
Och bryta nacken. — — — Några dar,
Och hjälten, världspatronen Solen
Skall jaga dig till norra polen!

Stor fröjd bland mänskorna och djuren
Det blifver, om du bättrar dig.
Allt lif, som finnes i naturen,
Då, jublande, skall fröjda sig;
Och äfven jag med tacksam tunga
Skall dig en hjärtlig lofsång sjunga.

---

* Minner, minder, dalsländsk dialektform = mindre.

KOMETEN.

Ni ha'n väl hört, mina kära vänner!
Att hit skall komma en stor komet?
Den störste sådan, man hittills känner;
Så röd och fräsande, fan så het.
Han lik en sjudande masugn glöder
Och kommer ljungande hit från söder
Rakt emot Norden. — Gud hjälpe oss,
Ty annars snarligen vi förgåss! *

Ja! Vi förgås af kometens lågor.
Här blir så hett, att det kokar så
Som i en gryta i hafvets vågor,
Och alla fiskar bli kokta då;
Och fiskepriserna genast falla
I våra städer och byar alla. —
Tänk hvilket sjungande pris vi då
På stekta mörtar och gäddor få!

Då skola fjällarnes ryggar smälta
Och sig i glödande strömmar ner
I hafvens fräsande vågor välta.
Blott eld och rök man i rymden ser.
Och hela människosläktet stämmer
Då upp en klagan, ett skri, en jämmer;
Ty domen kommer och ofvan från
Hörs domsbasunernas starka dån.

---

* *Förgås.* I dalbodialekten uttalas ordet *Förgåss.*

Vi hafva läst, att vår jord skall brinna,
Men att lik Fenix skall också den
Stå upp pånyttfödd så skön och hinna
En högre grad i sitt lopp igen.
Det är ju lofvadt, att all naturen,
Båd' jord och himlar och kreaturen
Och goda människor skola då
Långt mera härliga former få?

Må jorden smälta och störta samman
Liksom en kula af tenn och bly»!
Ty, när hon kallnat och sedan flamman
Har slocknat, formas hon åter ny.
Ja! Ny blir himlen, och ny blir jorden,
Och mänskan själf blir förnyad vorden
Och lik Guds änglar i härlighet.
Välkommen vare då vår komet!

AFSKEDSSÅNG VID DET GAMLA ÅRETS (1878) AFRESA.

Odmjuka tjänare! Törs jag fråga
Min herre, om det är sanning, att
Han är så dristig och vill sig våga
Att resa bort klockan tolf i natt?
Då är min herre ej rädd för spöken,
Som andre gamla, de dumma öken;
Men kallt, hu hu! blir det nog ändå,
Att midnattstid fara härifrå.

Den lilla räkningen oss emellan
Bör granskas, innan min herre far;
Förty det händer ju mycket sällan,
Att klart i minnet man allting har.
Jag har fått kläder och daglig föda
Och äfven tämligen vacker gröda,
Jag kommer tunntalet ej ihåg;
Men minns dock: femtio tunnor råg.

Och herrn betalte mig bra för rågen
Och bra för kornet och hafren med;
Jämväl för blocken ur timmerskogen;
Men fasligt lite för ris och ved.
Och ladugården, den gamla, täckte
Min herre väl — så långt halmen räckte.
Ett halmskjul äfven min herre byggt
Och det så lämpligt och tätt och snyggt.

Och likaledes min lilla stuga
Ett golf så vackert och fint har fått;
Ett golf, som riktigt må heta duga,
Ty mina töser där dansa godt.
Jag själf, fast numera stel i bena,
Har ändå stundom god lust att skena.
Utöfver golfvet i svängevals.
Jag tror, det skadade intet alls.

Och mina drängar och snälla pigor
Har Ni välsignat på bästa vis;
Och likså oxar och kor och kvigor
Och tupp och hönor och får och gris.
Jämväl betackas Ni ock för resten
Så väl för märra som ock för hästen,
Att nu i fred de på stallet få
Så tjocka, feta och gödda stå.

Herrn gjorde tidigt mitt rågutsäde
Och körde tidigt in skörden min.
Långt mera kärna, än agn och skräde,
Min herre skänkte mitt magasin.
Nu för allt detta och mycket mera,
Som jag ej hinner specificera,
Vill jag af hjärtat på hedersvis
Betyga tacksamhet, lof och pris.

Haf tack, go' herre, som aktat kungen
Och åt oss alla skänkt ro och frid!
Ej någon af oss har blifvit tvungen
Att gå från hemmet till kamp och strid.
Och tack, att Ni hållit styr på Tysken,
Och om Ni så har gått vall med Rysken,
Så skadar detta ju icke oss:

Tag vargskinnspälsen, den store, på sig
Och vintermössan, den ludna, tag!
Mot Kalle Winter är svårt att stå sig
I natt därute. Det fruktar jag.
Drag mössan neder och slå upp kragen!
Håll om er näsa! Knäpp väl om magen!
Ty annars näslös Ni blir. Också
Kan Ni förkylning i magen få.

Ja, adjö* mä Er! En lycksam resa,
Och mycken tack för hvarenda dag!
Blif ej så surögd och röd om näsa!
Var glad, min herre, och sjung som jag!
Fastän därute är ulfvaväder,
Se res med glädje till sina fäder!
Farväl i snö och i köld och len**
Och hälsa godt ifrån Brånasme'n!

* I dalbodialekten uttalas ordet med tonen lagd på första stafvelsen.

** Mildväder, dialektform.

TILL FÖRFATTAREN PEHR THOMASSON (1871).

Du folkets älskling! Du hyddans son!
Vi bringa dig, fastän fjärran från,
Vår ringa hyllning så hjärtans gärna.
Du borde hafva en ordensstjärna,
En guldmedalj och en lagerkrans;
Men sådant hafva vi ej tillhands
Och dylikt önskar du dig ej häller.
Tag i dess ställe, hvad mera gäller:
Nationens hyllning! Den är du värd,
Du snillets ädling i diktens värld!

Med stor beundran man allmänt talar
Om bondesonen från Blekings dalar.
Ja! Att en bonde kan dikta så,
Är sannerligen att undra på.
Fördenskull är du ett sångens under
Bland Nordens fjällar och furulunder.
Och länge har både land och stad
Med undran hört, hvad din sångmö kvad.

Hon blygsamt fram med sin lyra träder
Och folkets minnen och känslor kväder.
En hvar blir tjusad af hennes dikt,
Där allt är sinnrikt och allt är kvickt;
Där snille blixtrar, där humor leker,
Så skönt och gladt, som hos fordna greker;

Der nordiskt allvar man äfven ser
På höghvälfd panna, fast munnen ler.
Det är naturpoesiens fägring
I diktens sommar: en praktfull hägring
Ifrån de skönare världar, som
I rymden stråla oss ofvanom.

Utmed den leende blomsterstranden
Vid sångens älf, i de sköna landen
Af diktens rike, i ljusets zon,
Där hvart geni har sin egen tron,
Din sångmö där på de ljusa höjder
En drottning sitter bland vittra fröjder
Af forntidsminnen och framtidshopp;
Och folket skådar till henne opp.

Den sköna »Flickan i Rosendala»
Som alla nu med beröm omtala,
Hon steg till kropp och till själ och håg
Så skön, som Venus, ur diktens våg.

Din »*Kronolänsman*» är drag för drag
Förträffligt tecknad med natt och dag,
Med ljus och skugga från verkligheten;
Och man förvånas, hursom poeten
Kan vara hemma i allt så där,
i verklighetens och diktens sfär.

Och »*Riksdagsmannen*» i sanning blifvit
Bra demaskerad, ty rakt på lifvet
Du gått mot honom med skarp reson.
Ja! »Såd'na äro de» — sade bo'n*.

* Bonden, dialektform.

Din »*Oscar, kung, och* »*Skogvaktaren*»
Vår älskling varit och är så än.
Om vi få säga vårt eget tycke,
Så kalla vi den ett mästerstycke.

Den högst berömlige »*Gubben Strid*»
Vi aldrig glömma i all vår tid.
Den taflan vilja vi nästan kalla
För vackrast bland dina taflor alla.

Vi fler i hastighet nu ej nämna
Af dina skrifter, förty vi ämna
Just icke skrifva en katalog*,
Hvarför det sagda kan vara nog.
Hvad detta ämnet med rätt behöfver
Det går för visso långt härutöfver;
Men vår förmåga är alltför svag
Din bild att teckna med trogna drag.

När du har bortgått, då mästarhanden
För alltid domnat och då, när anden,
Den himlaburna, där ofvan skyn
Får skåda Gud med förklarad syn;
Då blir ditt minne i nordanlanden
Odödligt, såsom i himlen anden,
Och lagerkransad din bild skall då
I diktens tempel för evigt stå.

*

---

* Uttalet, som ses af följande radens rim, beror här icke på dialekten, utan på förf:s obekantskap med uttalet af detta främmande ord. Han läste mycket och var i hög grad själfbildad, men talade sällan med folk utom sin närmaste omgifning.

Hvarenda tänkande själ i Norden
Är din beundrande vän nu vorden;
Ty med ditt snille och ditt geni
Står hvar och en uti sympati.

Det klart och tydligen sig förråder,
Att genom folket det går en åder
Af litterär och poetisk malm.
En klangrik åder; ty hvarje psalm
Och hvarje visa med lif i tonen,
Hörs snart genljuda uti nationen.
Ja! Brages ande den gästar än,
Som fordomdags, ibland Nordens män.

Nu vill jag nämna, för ro skull, hur
Jag fordom tänkte mig din figur.
Ditt anlete, såsom jag det tänkte,
Likt Mosis ansikte, sken och blänkte;
Och dina ögon, de lyste så,
Som dubbelstjärnor på himlen blå;
Och munnen trodde jag skapad vara
Af törnerosor och vallmo bara;
Och hjässan prydd af en gloria,
Lik den, som kröner seraferna.
Jag antog ock, att du ägde vingar
Och flög i rymderna om i ringar
Från sfär till sfär i eteriskt ljus,
Från rum till rum i vår Faders hus.

Jag tänker ännu i mannaåren
I många fall, som i ungdomsvåren.
Jag tänker ännu, att, som poet,
Du flyga skall i all evighet

I ljusets rymder, kring sol och stjärna;
Och denna tanke vill jag så gärna
Om dig behålla, för mig så kär:
Att till en ängel du ämnad är.

*

Du, som har gjort från dina dalar
En genialisk himlafärd
Till bildningens och konstens salar,
Till poesiens gudavärld!
Du är en skald utaf naturen,
Så fri och härlig, öm och ren,
Så oskuldsfull, så himlaburen,
Så ljuft idyllisk som Franzén.

Du sångarkung! Se, hur nationen
Med tjusning dig sin hyllning ger!
Du är, från kojan upp till tronen,
Dess gunstling, likasom Tegnér.
Ja! Samma blixt du har och samma
Förtrollningsrika klang man hör
Hos dig, som skald, och sådan flamma
Du äger ock, som prosatör.

TILL AUGUST STRINDBERG.

Hvad är, som säges mig på gamla dagar?
Har min »skandal-Jöns» ändtligt fått en bror.
Jag hört, att kyrkan, stackars mor, beklagar,
Att icke du på hennes dogmer tror.
Jag hört, du skäller så på våra kvinnor,
Som min »Johanna Dumbom» fordom gjort,
På våra »kungar», präster och prästinnor
Och allt, som andra hålla högt och stort.

Du sjunger sannt, du pröfvat tidens andar
Och funnit svek, där sanning fordom bott.
Du sett, att fräckhet sig med feghet blandar,
Att tistlar gro, där hvete fordom grott. —
Ja, tom är tiden under allt sitt glitter
Och fattig, fastän full af stora ord.
Vår sång är meningslös som fågelkvitter,
Vår kraft är spröd som glas på yppigt bord.
Dock ännu inom Sveriges landamären
Den gamle anden lefver, fri och stor.
Från Kölens fjällar hän till Eistraskären
Ännu den gamla, djärfva kraften bor.
Han vill nu, tålig, odlarns visdom lära,
Han stred som viking förr mot starka män.
Säg, bör ännu han sköld och brynja bära,
Om du skall känna honom fullt igen?

*

Du stod en morgonstund på Pindens toppar
Och badade din själ i ljus och gull;
Hvi är nu blicken skum? Hvi ser ej knoppar
Du ens af skönhet här i jordens mull?
När sångens mö oss gyllne frukt vill bjuda,
Som, glänsande i silfverskål, hon bär,
Hvi skall väl då från dina läppar ljuda
Det språk, som grändernas och torgens är?
Barmhärtig därför var! Dig själf du sårar
Med dolken, du mot andra riktat har.
Se upp! Den Saulske dämonen dårar,
Men sångens genie alltid ödmjuk var,
Förty hon stammar ifrån himlens rike.
Tillbaka dit hon visar dig och mig;
Ur skaldens sånger därför ilskan vike,
Om törnet ock ej viker från hans stig!

ROSTOCKS* HÄLSOBRUNN.

TILL PATRON GÖDECKE,

DEN NUVARANDE BRUNNSINRÄTTNINGENS GRUNDLÄGGARE.

Se! Vid fjällets fot i dalen
Rostock, hälsans Eden, står
Med sin lund kring gamla salen,
Där man lifsens vatten får.
Huru skönt och härligt ligger
Rostock, snart en liten stad,
Där man köper, där man tigger
Styrkedryck och gyttjebad.

Utaf sjukdomar och plågor
Tynar Skandiens hjältesläkt.
Yttre köld och inre lågor
Hafva Nordens krafter bräckt.
En för gikt, en för podager,
En för svår reumatisk värk,
En för fet och en för mager
Tro på Rostocks underverk.

Frun såväl som frökne-kroppen,
I en svenskt-arabisk sfär
Kring den kära kaffekoppen,
Tvinar bort allt mer och mer.
Men de dricka här och bada
Och sin fägring få igen;
Och om de på nytt ta skada,
Finns här dy och vatten än.

---

* Rostock c:a $^{3}/_{4}$ mil från Mellerud, i en synnerligen storslagen natur, är sedan gammalt Dalslands mest besökta hälsobrunn.

Jägarn, sårad utaf pilen,
I en astarothisk jakt,
Och förkyld af nordanilen,
Susande i höstlig trakt,
Stupade på knä i natten,
Men han kröp i månans sken
Hit och drack af Rostocks vatten
Och fick märg i sina ben.

Ej det finns på jorderingen
Någon bräcklighet, minsann!
Ingen åkomma, allsingen,
Som ej Rostock bota kan.
Ja! Jag tror, att mänskligheten
Skulle innan kort dö ut
Och gå in i evigheten,
Om den brunnen toge slut.

UPPERUDS BRUK.

(TILL BARON CHARLES DE S:T CYR OMKRING 1845).

Jag många bruk har sett, men ej
Ett enda skönt som Upp'rud, nej.
Se, husen stå där i parad,
Som i en stad.
Jag känner mig så nöjd och glad
På Upperud.

Hör stångjärnshammarn, tung och stor,
Han slår som själfva Asator
Dess tunga slag gå med sitt dån
Dels upp till mån*
Dels ned till afgrundens dämon
Från Upperud.

Det sköna med det starka är
Dock i en sann förening här.
I smedjan starka jättar stå,
Men änglar små
I kvinnoskepnader ock gå
På Upperud.

Hvarenda smed på Upperud
Tycks vara son af eldens gud,
Så bister till att se uppå,

* Dalsländsk form för »månen».

Så svart och blå,
Till midjan naken äfvenså,
På Upperud.

Se fartygen i hamnen stå
Med vimplar röda, gula, blå
Och hvita segel kring hvar mast.
De visst ha last,
Men ack! se'n flyga de med hast
Från Upperud.

Det är så skönt att se uppå
Dess dans utöfver böljor blå
Se bara vimplarne i topp
Med vindens lopp
De vilja fort uti galopp
Från Upperud.

En sjöman kommer hem från sjön,
Han klappar ömt den trogna mön,
Men stångjärnshammarn klappar så,
Att himlen må
Förskräckas, jorden äfvenså
För Upperud.

Högt på en kulle står ett slott
Så skönt, och mekanikens drott
Och brukets konung där i fjol
Satt på sin stol;
Men ack! han for lik höstens sol
Från Upperud.

På hafvets vågor från vårt land
Han seglade till Galliens strand,
Men längtan grep med hvassa klor
Hans själ, han for
Därföre hem. I sorgeflor
Stod Upperud.

Allt har på Upperud ett drag
Af mod och styrka och behag.
Jag kan ej säga, hur där är,
Men sist jag där
Var på visit, så blef jag kär —
I Upperud.

Då tänkte jag: O, den som här
Fick bo med den, man hade kär,
Och finge lefva, finge dö
Med älskad mö
I skuggrik dal vid mörkblå sjö
På Upperud.

Men ack! min önskan fåfäng är
Jag måste ensam blifva här,
Men evigt glömmer jag likväl
I ve och väl
Ej bort den bilden i min själ
Af Upperud.

MURMÄSTAREN A. WAHLÉN †.

Broder! Nu ditt mureri är slut,
Och din murslef har du slitit ut,
    Och din hand har domnat,
    Och du själf har somnat.
Sof nu sött och grafvens hvila njut!

Hvila nu i ro din gamle kropp,
Efter mödan under dagens lopp?
    Sof i modrens sköte,
    Tills vid dagens möte
Domens »Blåsar-Nils»* dig väcker opp!

Här din lerbalj jämt var grå och gul,
Sönderstött och smutsig, stygg och ful,
    Dock du var med anden
    I de ljusa landen,
Där du nu får fira påsk och jul.

Nu har du en skönare figur
Och en oförvanskelig natur.
    Nu med ädla stenar
    — Det går an, jag menar —
Murar du på himlens tempelmur.

* Murmästaren säges hafva haft en son Nils, som var trumpetare och af sin fader kallades »Blåsare-Nils», emedan han med sin musik väckte sin far.

Nu du ser med en förklarad syn
Mycket skönt därofvan himlens bryn.
Nu du promenerar
Där och jubilerar
Ibland murarne därofvan skyn.

Nu har du en mureslef af gull,
Hängande på högra sidan, lull! — —
Och ur guldpokalen
Nu i tempelsalen
Dricker du af glädjens vin dig full.

Ja, däruppe får du kanske se
Alla änglarne och ljusets fé,
Gamla älskarinnan *
Ryska fru czarinnan *
Och den ryska dottern * med in spe.

Och om så det roar dig, min bror,
Kan en polske ** du ju ta med »mor»
och en sving ** med syster
Och, om så dig lyster,
En med dottren äfvenså, jag tror.

Ja, jag tror det blifver småningom
Mera roligt än på Bråna stom
Och i Gullurns dalar
Och hans gyllne salar
Att få dansa så där ofvanom!

* Storheter, som muraren läst om och svärmat för i sin lifstid, sedan han som soldat varit med i kriget mot Ryssarne 1809.

** Muraren hade varit passionerad dansör.

Du blir där »en praktiserad karl»
Och berest långt mer än här du var.
Du kan praktisera
Där om dagen mera,
Än du gjorde här i all din dar.

Nu, farväl med dig och ler och lim!
Ty nu är det slut på mina rim.
Nu i silke kläd dig,
Jubla nu och gläd dig;
Sjung och spela nu med Serafim!

Innan kort, ej mer en stoftets träl,
Flyr till höjden min frigjorda själ.
Broder! Med hvarandra
Skola där vi vandra,
Sjungande Guds lof. — Till dess: *Farväl!*

FRISKA TAG.

Här skall smidas med friska tag.
I dag är det smedens arbetsdag.
Plog och harv skall i ordning ställas,
Rölle* skall skos och Nasse** gällas***.

Här skall plöjas med friska tag.
I morgon så kör jag plogen jag
Luft i luckan det då skall blifva.
Det skall bli an't än smi' och skrifva.

Hafren ryker med friska tag
och ränsas af vinden slag på slag.
Vårens dag får ej bonden sofva;
då går det galet, det vill jag lofva.

---

* Hästen. ** Grisen. *** Kastreras.

ROTEHJONET "MAKEN".

Men ha'n I nå'nsin hört på maken?
Nu är den gamle Maken död.
Ja, Gud ske lof! den stackars kraken
Nu sluppit hän från all sin nöd!

Och likaled's från myriader
Af gäster, snåla »filistér»,
Som kröpo uti långa rader
Bland rockens trasor opp och ner.

Han bortfor (så vi hoppas böre)
På dödens släde i galopp,
På vintergatans * goda före,
Till våningen en trappa opp.

Lik Lazarus från sina hundar,
Från sina räfvar, lus** och sår,
Han for till paradisets lundar
Till näktergalar, sol och vår.

I stjärnerotar cirkulerar
Vårt före detta fattighjon.
I Abrams*** kök han kalaserar
Och lefver som en rik patron.

---

* Han frös ihjäl.

** I dalsländska dialekten är ordet *lus* lika i singularis och pluralis.

*** Namnet Abraham uttalas på Dal i allmänhet »Abbram».

UTVANDRINGSFEBERN.

Du blifver, fosterland! förgätet.
Man seglar bort till fjärran land.
Ditt folk har blifvit så förmätet,
Att det ej trifves på din strand.

Man säger: »Sverige icke duger,
Att ge sitt folk ett dagligt bröd».
Vi våga påstå, att man ljuger,
Ty här är ingen verklig nöd.

Kanhända själf man skapat nöden,
Då man förlorat tro och hopp,
Som äro just de rätta stöden
Vid mänskans hela vandringslopp.

Hvad hjälper det, att byta länder,
Då man tar med sig slöseri,
Vanvårdar det, en har om händer,
Och lefver lat i fylleri?

Sköt du din jord, om blott en skarfva!
Tro icke på ett ovisst bröd!
Nej bed och plöj, och så och harfva!
Då skall du icke lida nöd.

HERRAR OCH BÖNDER.

Hvarenda bonde är ju ett sjåp
En oxe, åsna, ett nöt, ett våp;
De äro smutsiga grötehöflar,
De sämsta troll, som kan gå i stöflar.

Men herrar äro, om jag minns rätt,
En bättre ras utaf Adams ätt:
De äro runda liksom en ärta
Och hafva ädlare, bättre hjärta.

Och hufvud somliga äfven fått
Med vett i skallen, ett rågadt mått.
Men, ädle herrar! Slån oss ej sönder,
Ty, ack! Hvad voren I utan bönder?

Precis detsamma, som kungen är,
När han förlorat båd' land och skär.
Blott trenne val kan den kungen hafva:
Att tigga, tjufstjäla eller grafva*.

* Dalsländsk dialektform för gräfva eller i allmänhet arbeta i jorden.

HVAD BRYNGEL HAR BLIFVIT KARL.

(UR ETT BREF TILL B. J. I W.)

Åh! Kors hvad Bryngel har blifvit karl,
Se'n han for västare vägen!*
Han nya stöflar och möbler har
Och är vid arbetet trägen.
Såväl till höger som ock till vänster
Han nu har rykande bra förtjänster
Här rundt omkring.

Ho kan med Bryngel arbeta kapp?
Det går så fliserna hoppar.
Och till att göra en sådan trapp**
Som Bryngels trappa, det stoppar.
Men flera gör han väl nu åt eder,
Ty nya tider och nya seder
Ju följas åt.

Men Bryngel själf går en trappa upp
Till ärans sal, kan man tänka,
Upp till de stora att ta — en supp,***
Som kraft och mod han tror skänka.

---

* Till Västanväga, ett hemman i Järn. Dessutom hade Bryngel varit i Amerika.

»Västare» är en dalboform för västra.

** Trappa.

*** Sup.

Den lilla fattiga näsan torkar,
Fast den poleras, så godt han orkar
Med sprit och snus.

Den som i världen vill komma fort,
Han för de store bör fjäska.
För den skull Bryngel vill slå på stort,
Se'n han fick nyckel till väska.
Och därför måste han taga supen,
Ty den, som Satan har fått i slupen,
Må dra'n i land.

Och tänk, hvad töser den karlen drar!
De vilja gärna ha yngel.
Så köp då grannlåt för allt I har!
»Fint ska' de vara», sa Bryngel.
Ja, köpen hattar, liksom mamseller,
Ty de' vell te'* för att få gesäller,
Och Brynglar se'n.

Man bör ej skrymta med speckesill,**
Ty hvar gesäll är en slyngel.
Låt ej en sådan få, hvad han vill;
»Han smiter i er en bryngel!»***
Men lägg bort grannlåt och krinoliner
Och tagen på eder söta miner!
Det verkar mer.

* Dalsländskt uttryck för »det behöfves».

** Späcksill. Hela uttrycket anspelar på ett ordspråk i orten, hvilket stundom användes som varning mot efterlåtenhet i kärleksaffärer.

*** Ett ordspråk, hvari en »bryngel» är en finare benämning på lögn. Här ligger dessutom en vits i uttrycket.

Och Bryngel är ju en hyfsad karl?
Det kan man se på hans näsa:
Där står ju tydligt för en och hvar
Hans karaktär till att läsa;
Ty blank är näsan i rappa draget,
Som tiggarkryckan i handetaget
Kort före jul.

TRÖSKAREN.

Jag är en son af kalla Norden,
Som i min bygd förtjänst ej fann,
Men vet likväl, att jag på jorden
Är styf och härdad arbetsman.

Ty från min barndoms flydda dagar
Jag tröskat har med lust och flit.
Af det och af naturens lagar
Jag blifvit fast som bergsgranit.

Och jag kan tröska så på logen,
Som åskan hörs med knall på knall;
Och hararne där bort* i skogen
De springa som för hundeskall.

Ja! Jag kan med min slaga dundra,
Så att det höres upp till mån,
Och käringarne skola undra,
Om det är domsbasunens dån,

Och blekna bort och hacka tänder
Och gå ur sina stugor ut
Och stå med sammanknäppta händer
Och bida domen hvar minut.

---

* Borta, daldialekt.

Och alla fiskar skola dyka
Förskräckta ned i Vänerns dy,
Och korn och halmstrån skola ryka
Kring logen i en hvirfvelsky.

I EN TORPARES BONING.

När drängen kommer ut på vift
En fästemö han söker.
Så blir han torpare och gift
Och folk och nöd föröker.
Hvar morgon han ur sängen går,
Så får han ut och slita.
Af hustrun sin en kyss han får,
Det får som frukost smita*.

Till dagersmål** får torparen
Ej några rariteter:
Blott lite sill och bröd och se'n
Till middagen peteter***
Med sill och lite sure mjölk.
Till afton — fågelkvitter,
Ty hafregröten husets folk
Spist opp. — Hans lott är bitter.

Nu blir den stackars torpar'n klen:
I synen† väderbiten
Och orkeslös i lår och ben;
Han gammal blir och sliten.
Och barnen i sitt bara skinn
I smutsen gå och grafva,
Men tobak lell†† och brännevin
Och snus skall torpar'n hafva.

* Smita (dalboism) = gå an, duga. ** Frukost. *** Potatis.
† Ansiktet. †† Ändå.

KRINOLINEN.

När flickan kommer till kyrkan, ack!
Så vid och rund omkring roten,
Liksom en såta* och som en stack,
Lik pyramiden vid foten;
Bed henne då att marschera sakta
Och kyrkans murar och portar akta
För krinolin!

Ur vägen karlar, hvarenda en.
Båd' gubbar, pojkar och drängar,
Och akten väl edra skeneben
För krinolinernas slängar!
De stålbeslagna hjältinnor sköna,
De kunna slå eder blå och gröna
Med krinolin.

Gör kyrkodörren och porten bred —
Minst tolf tum till jag beställer —,
En bred och jämnare väg bered
För krinolinska mamseller!
Hör bara kjortlarne, hur de skrapa!
Se bara pojkarne, hur de gapa
På krinolin!

* Hövålm.

Hör, hur det frasar i hvarje stol,
Där allt fram efter på gången!
Hör, hur det piper i hvarje kjol!
Håll upp med mässan och sången!
Bed prästen tiga och klockarn tystna
Och med uppmärksamhet se och lyssna
På krinolin!

Se bara, huru de trippa fram
Uti modärna fasoner,
Liksom oskyldiga får och lamm,
Och liksom höns och kalkoner!
Se, horn och rumpor slå nu i väret!*
Jo, vacker heder för allt besväret
Med krinolin!

* Dalbodialekt för vädret.

GRETAS FALL.

IRONI.

Hvar finns en fru, som liknar Greta
Den vidtberömda fru Sahlin,
Som fordomdags ju kunde reta
I famnen på sig själfva hin.
Hon var så rask som tjänarinna;
Så rak och spak hon jämt sig höll,
Så tjusningsrik, som älskarinna. —
Hon segersäll dock en gång föll.

Det är naturligt till att falla:
De falla ju, de högsta träd,
Och vackra blommor falla alla,
Ja, himlens stjärnor till och med.
Hur mänskligt är det ej att falla!
Den första människan ju föll?
Och Gretas kan man seger kalla,
Ty segerkransen hon behöll.

Vid fall kan ock en flicka stiga
Från spott och spe till lycka stor.
Hon steg ifrån att vara piga
Helt fryntligt till en vördig mor.
Se'n blef hon bruksförvaltarinna
Och nådig fru. »Was willst Du mehr
Mein' liebe?» — Den som vore kvinna,
Som Greta skapad upp och ner!

*

Hvar flicka falla vill som Greta
Och få en herre i sin famn;
Men länge gå de här och leta
För att den rätte få i hamn.
De falla ej för hvilken stubbe
Och hvilken sten de törna mot.
Nej, han skall duga till en gubbe. —
Och Gretas blef det utan knot.

Ett sådant fall man bör beprisa,
Ty Gud det själf välsignat, ju.
Den saken kan man lätt bevisa:
Ty hon blef både mor och fru.
Men sällan ser man, att en flicka
Sig fäller för en drängedrul,
Och däraf syns till punkt och pricka,
Att flickan är förbannadt ful.*

* »Ful» betecknar i dalbospråket listig. Ful i riksspråkets betydelse heter på Dal »stygg».

ORLOFSSEDEL.

Pigan Emma, utan medel
Har begärt sin orlofssedel.
Hon har tjänt hos mig ett år.
Följande bevis hon får:
Snattar litet, icke stjäl.
Stor i läpen.* Ligger väl.
Haft ett barn och önskar flera,
Därtill vill jag rekom'dera.

* Läppen, munnen.

GUMMAN MED TORNET.

(GRIMSTADS KYRKA.)

Åh, se, god dag, min hedersgumma!
Hur länge har du stått på Dal?
Var god och säg mig i en summa
Din ålder och ditt åratal!
Du blef väl gjord den gamla tiden,
Katolicismens dunkla tid,
Som längesedan är förliden
Med all sin vantro, kamp och strid,
Med sina påfvar, sina kloster
Och sina munkar däruti,
Som ramlade sitt »pater noster»
Och mässade »Ave Mari»?
Du var väl icke påfvens frilla?
Förlåt, vi bedja om pardon?
Det namnet kläder dig så illa.
Du fått en skön reformation:
En helgdagsklädning, hvit och vacker;
En kyrkemössa, himmelsblå.
Och om den kostar några hacker,
Så kläder den dig bra ändå.
Men hvad som likväl inte klär dig
Det är ditt sneda Pisatorn.
Jag måste prisa dig som härdig,
Som bära kan ett sådant horn;
Men du är van att tiga, lida.
Din Styrbjörn styr till ärans mål
Att din reform och tornspets smida,
Ty den är visdomens symbol.

TÖSSE KYRKA.

Det härligaste, som mitt öga
Har skådat än på jordens bryn,
En bild af templet i det höga,
Står Tösse kyrka midt i byn.
Det finns väl knappt i Sveriges rike
En mera värdig Zionsborg.
I stiftet har hon ej sin like,
Och ej i staden Vänersborg.

Hon står på höjden som en drottning
Bland andra kyrkor här på Dal,
Som kommen hit igenom lottning
Och ej igenom mänskligt val.
Och Hultströms goda orger klinga
Guds lof och pris. Från altaret
Syns änglasångens toner bringa
En oförvansklig salighet.

Till himlens tempel vill jag fara,
Det härliga på Zions berg,
Hvars portar äro mera klara
Än självfva solens glans och färg.
Jag tror min själ sig snart begifver
Från stoftets hydda, bräckt och svag,
Dit evig sång och gudstjänst blifver
Och en oändlig bönedag.

PROSTESMÖRET.*

Till Prosten O. Fryxell på Ör
Jag skrifva vill om gammalt smör
Och om den gamla rästen.
Fast jag ej andans smörja fått,
Jag, som en »lekman» endast blott,
På lek vill smörja prästen.
Ja, jag vill
Bjuda till
Endast bara
Att förklara
Prostesmöret,
Fast jag ej har kvitto för'et.

För mig och alla i vårt hus
Den sanningen står klar och ljus,
Att smöret ej förglömdes
Det året mer, än andra år,
Fast i vår makt det icke står
Få kvittot, som förgömdes.
Därför jag,
Natt och dag,
Är bedröfvad
Och beröfvad
All min gåfva
Till att äta smör och sofva.

* Brånasmeden hade af misstag blifvit uppförd på restlängd, såsom häftande för icke aflevereradt smörtionde till prostgården.

En strupe, som är ren och klar,
Är ju det språkrör, prästen har,
Då Herrans ord han talar.
Och därföre bör prästens hals
Af ingen torrhet lida alls
I våra tempelsalar.
Nej! Den bör
Med vårt smör
Väl försörjas,
Flitigt smörjas
Och uppmjukas,
För att bättre kunnas brukas.

Min käre prost, förbarma sig
Och smörj med nådens majsmör mig,
Fastän mig kvittot brister!
Gör på min ledsnad nu ett slut!
Tag pennan och stryk därmed ut
Mitt svarta skuldregister!
Prosten må
Lita på:
Hvad jag säger,
Sanning äger.
Sanning bara!
Det är, hvad jag sökt försvara.

PROSTEN ÖRTENBLAD PÅ FISKE.

(UR ETT BREF TILL PROSTEN C. TH. ÖRTENBLAD.)

När morgonrodnaden vid himlabågen
Sin purpurslöja breder ut så skön,
Då skjuter Örtenblad — så glad i hågen —
Sin fiskarjulle ut från stranden grön
Och gungar sedan som en svan på vågen
Och fiskar på den närbelägna sjön,
Där han hvar vik och hvarje holme känner
Som kära, välbekanta barndomsvänner.

Det är som fordom uti mästarns dagar,
Då fisken fångades ej blott till sport,
Men ock som sofvel för apostlamagar,
Hvars bröd ej smordes så med smör som vårt.
För bröd dock herden ej som mången klagar,
Fastän det stundom var som Petri torrt.*
Han lade näten ut i glad förbidan
Och fick en väldig fångst på högra sidan.**

* Ö. var, när han utnämndes till kyrkoherde i Ör, komminister i samma pastorat och komministerbostället Blekan, som han bebodde och brukade, är ett af stiftets magraste brödstycken.

** Syftar på utnämningen till kyrkoherde i Ör, som var ett af de största pastoraten i stiftet.

"SVAR PÅ LUNTAN: SISTA PARET UT".*

(TILL KYRKOHERDEN A. LINDBÄCK I SILBODAL.)

Det var det värsta vi nånsin sett,
Hvad gamle präster få lite vett,
När de i vingården ha arbetat
Till »elfte stunden» och upp sig stretat
Till ärans höjd och fått lagerns krans
Och blifvit tjusta af guldets glans.
Då få de svindel, då bli de yra,
Så de sig själfva ej kunna styra.
De »änkeleken» ju springa då,
Så man sig riktigt förundra må,
Att »bättre folk», de som ha studerat
Moralens lagar och praktiserat
I flera år för att få en gärd
Af lärdom, bildning och vett och värld;
Ja, *präster* just, de som lära andra
Den »smala, törniga» vägen vandra

* Syftar på en skrift af A. Lindbäck vid afflyttningen från Dal till kyrkoherdebefattningen i Värmland. Denne Lindbäck var vid denna tid ännu icke afslöjad som brottsling. Men en tid senare blef han den riksberyktade »Silbodalsprästen», som blef häktad för förgiftning af några fattighjon (i nattvardsvinet), och i fängelset begick självmord. Poemet visar huru väl Brånasmeden redan då genomskådat denne skurk.

Uti förnedringens djupa dal
Till härlighetens och ärans sal;
De, som *fördragsamhet* just predika
Och lära andra att vara lika
Så milda, ödmjuka, tåliga,
Som öfverherden, den himmelska:
Likväl i botten hos sig därinne,
Uti sitt hjärta och i sitt sinne
Dock ha den anden, som nu till slut
I »Sista paret» har rasat ut.
Det var beklagligt, det kan man säga,
Hvad högmodsanden nu måste äga
Stor makt med präster och herdar, när
Han kan anfäkta dem såsom här.

Då inga vänner, gunås, vi ha,
Som vilja äran bestråla,
Hvad under, om vi vår pensel ta
Att därmed *själfva* oss måla?
Hur kunde världen sig annars lära
Att nog beundra vår dygd och ära
Och vår förtjänst?

Men det beröm, som du själf dig gett,
Dock luktar satan så illa.
Låt högmodsanden ej få ditt vett
Så gräsligt illa förvilla!
Låt honom icke få öfverhanden
Och få förkväfva den gode anden
Och prästen med!

Du är ju ej någon »läsare»
Och »jesuit», kan man tänka;
Men är du icke en »farisé»,
Som söker lysa och blänka
Och stiga fram att dig *själf* berömma
Och hårdt och kärlekslöst äfven döma
Om andras fel?

Du var till herde dock ämnad. — Se!
»På stenar, stubbar och stockar»
Står »läsar-Anders», den helige,
Bland sina getter och bockar
Och »deklamerar», så att det lullar
I skogens dalar och berg och kullar —
Hvad härlig klang!

Och sången klingar gudomligt. — Hör,
Hur skönt det ljuder i skogen
Af tusen ekon en sångarkör!
Se, fiskarena på vågen,
Liksom apostlarne fordom, komma
Till getapojken och blifva fromma
Och heliga!

En helig syn, men ett tecken blott
Af öfverherden, kantänka,
Att den, som *sådana* gåfvor fått,
I högre sfärer skall blänka
Én gång och tala och mässa, sjunga
I högre chorer, med invigd tunga,
En Guds profet.

Hvad summan är af din religion
Blir något svårt att bestämma;
Den tycks bestå i en klen reson
Och i en klingande stämma,
Och i att pungen, som Judas, bära
Och i att äfven, som Petrus, svära,
Om så behöfs.

Är Skåll'ruds ungdom en »krona blank»?
Nej, det är lögn uppenbarligt.
Är' skoldisciplarne utan vank?
Hur lefva de? — Oförsvarligt.
Som *herden* var, sådna blefvo fåren;
De följa honom ju tätt i spåren
På villans stig.

Du är ju verkligen bra fatal,
Som vill dig själf så förgylla;
Måhända är du dock allt för smal
Att pastorsbyxorna fylla.
Dock, nej! Hvad säger jag? — Af naturen
Är du från barndomen klippt och skuren
Till präst och prost.

Tyst med din klagan förutan skäl,
Och sen befordran på *trappan!*
Du borde tacka det gick så väl,
Att du ej mistade kappan,
När som du ruskade så förbannadt
Uppå dig fordom i ett och annat
Där nedanför.

Ja, tacka för att det tagit skruf
För *prosten,* fast det gick sakta!
Din segerfröjd är dess mera ljuf.
Må du nu bara dig akta,
Att du ej svindlar på ärans branter
Och ibland vänner och anförvanter
Utskämmer dig!

På fridens, sanningens, dygdens stig
Följ öfverherden i spåren!
Låt högmodsanden ej dåra dig
Och klipp till skinnet ej fåren!
Låt guldets glans dig ej mer förblända
Och sök åtminstone att omvända
Dig själf en gång!

*

Gack till din hjord i Silbodal och vakta
För »ulf i fårpäls» dina får och lam!
Och skall du tukta dem, så pocka sakta;
Slå icke fåren — det är synd och skam!
Sök ej, som Judas, till att eftertrakta
Ett *blodigt* silfver; var ej trätosam;
Svär ej, som Petrus, hugg ej folk, som denne,
Ty dina bragder vi tillräckligt känne!

Lägg bort din pänsel, sök ej mer att visa
Oss huru härlig, huru stor du är;
Ditt prästbeläte kan dock ingen prisa,
Och i ditt själfberöm blir ingen kär.

Stäm ned din harpa och sjung Davids visa:
»Jag känn's med blygd vid min missgärning här!»
Kväf högmodsanden i din själ och braska
Ej mer, betänk, att du är stoft och aska!

TILL DEN FETE PRÄSTEN.

Af alla präster, vi hafva här,
Du anses vara den bäste.
En morgonrodnadens son du är,
Men månskensförstar de fleste.
Ditt ämbetsnit är så varmt: det glöder
Som själfva middagens sol i söder
På himlen blå.

Men fast det heter: allt kött är hö
Och såsom blomster på marken,
Är du om kinden så rosenrö'
Som gubben Noak i arken.
Du är lik ängeln, som Herren sände,
Då han i nåd sina ögon vände
Till jungfrun ned.

Att Herrens tjänare *väl* är född,
Det är väl som det bör vara.
Det inger vördnad, men att bli gödd
Därför du akte dig bara:
Om tjänarena bli allt för feta,
Så bli de latare att arbeta
Uti sin tjänst.

Därför lik Paulus du ju bör
Din kropp nu späka och kufva
Och dricka vatten och ej likör
Och ej af vinträdets drufva.

Därjämte äfven du göra borde,
Liksom apostlarne fordom gjorde,
Arbeta bra.

Arbeta flitigt båd' natt och dag
Med hand och hufvud tillika.
Det är för sparsamt, så tycker jag,
Att blott hvar söndag predika.
Nej, hela veckan man bör arbeta
Med kropp och själ, ty man vill ju äta
Hvarenda dag.

Arbeta, bed och till strids dig red!
Mot köttets välde dig rusta!
Du kan ju tröska oeh hugga ved.
Och blir du ledsen, så pusta!
Men låt ej köttet 'ta öfverhanden,
Ty det förkväfver den gode anden
Och prästen med.

EN KOLPORTÖR.

Där kommer han åter och smilar och gråter,
Och illa han låter,
Och blicken är skygg.
Och allt hvad, som händer, till ondt han förvänder
Och vrir sina händer
Och kröker sin rygg.

Han klagar och gnäller hos gamla mamseller
Och högre han gäller,
Än prästen, för dem.
Allsicke på varan, den rafflande spar han,
Och djäfvulen har han
På fingrarna fem.

Han vet, att de svaga går lättast att taga
Med skräckord, som jaga
Allt vett öfver bord.
Hans mun på vid gafvel spyr brinnande svafvel
Och andeligt drafvel
Till spis för hans hjord.

Och alla små lammen de bräka sitt: »Amen!»
Nu herden tar fram'en
(En fårsax så fin).
Han klipper och klipper, och ingen undslipper,
Förrn pängar och nipper
Gått alla för hin.

Hans ögonkast drifva hvart kvinnfolk att klifva
Afsides och gifva
Det bästa, hon har.
Om honom de tura, ty han kan dem lura,
Så att in natura
Betalning han tar.

Ja! Systrar och bröder, i norr och i söder,
Han andligen föder
På svafvel-diet.
Bak dårhusens galler man ser hans vasaller.
Hans mod dock ej faller
För slik en förtret.

Lik påfven så myndig, i djäfvulskap fyndig;
Han dömer hvar syndig
I eld att förgås.
Mot världenes getter han sprutar sitt etter;
Men självfver han setter*
Bland fåren, förstås!

---

* Dalsländsk dialektform för sitter.

PROFETERNA I UTAH.

Vår gamle farfar Adam af Gud fick bara en,
En enda liten Eva utaf hans sidoben,
Och Kain uti Öster tog sig ett huskors se'n;
  Men många hustrur brukar man i Utah.

Och Abraham en Sara, *en* fru, ju hade blott,
Fastän ombyte stundom han icke lär försmått,
Alltsedan han på pigan, på Hagar, smaken fått;
  Då lefde han som herrarne i Utah.

Och Isak en Rebecka, en vacker fröken fick,
En raring ifrån Nahor, rödblommig, skön och kvick;
Men sedan kom på modet ett mera lustigt skick:
  Att hafva flera konor, som i Utah.

Ja, patriarken Jakob fick, stackar gosse, två —
Treenighet på jorden; var detta rätt också?
Nej, fan var det väl heller, der fick han nog förstå,
  När systrarne de trätte, som i Utah.

Och David sig förstörde och Sal'mon likaså,
Och icke kunde heller väl annorlunda gå,
När som med vackra kvinnor de lefde om just så,
  Som kungen-presidenten uti Utah.

Profeterna de gamla, de lefde annat lif
Och sluppo derför också ifrån allt kvinnokif.
De räknade för uselt och syndigt tidsfördrif
  Att lefva som profeterna i Utah.

JOSEF SMITH.

Man pratat och man skrifvit
Om Smith båd' mot och med.
Han höjd till himlen blifvit
Och sänkt i afgrund ned.
Han hålls af mänskligheten
För både svart och hvit,
Hvad var i verkligheten
Då denne Josef Smith*?

Han var, hvad man bör kalla
En verkligt falsk profet,
Och det intyga alla,
Som därom något vet.
En stursk, högfärdig bängel,
En ulf i fårskinnspäls,
Som fan förklädt till ängel.
Gud oss från ondo fräls!

Han var från barndomsvåren
För svek och falskhet böjd,
Och i de unga åren
Var det hans största fröjd,
Att spela kort och supa
Och klinga med sitt glas
Och hejdlöst sig fördjupa
I kärleksyrans ras.

* Ordet uttalades af förf. med långt *i*-ljud.

I handel och kommerser
Var han en Smith * bestämdt,
Som handbref och reverser
Förfalskade alltjämt;
Och om den falska banken
Kan folket vittna än,
Att mången man, af fanken,
Förlorade på den.

Det »funna manuskriptet»
En kvick roman, minsann!
Af Spaulding, där i stiftet;
En lärd och snillrik man.
Romanen skulle tryckas;
Men Spaulding hastigt dog
Och nu för Smith det lyckas,
Att han romanen tog.

Den otryckta romanen
Var om Amerika
Och om forn-indianen,
Och den var skrifven bra.
Men hvad, som Smith författat
Och se'n till boken lagt,
Däråt med skäl man skrattat
Och pekt på med förakt.

Som Muhamed från Mecka
(Lik Smith, var han ej lärd)
Fick infallet att väcka
Förvåning hos en värld;

* Skälm (på dalsländska *smit*).

Så Smith begynte blifva
En andelig skribent
Och en ny bibel skrifva,
Ett uselt dokument!

Han sade när och fjärran,
Med tillgjord helighet: —
»Jag utvald är af Herran,
Att blifva hans profet». —
Med ödmjukhet han sade
Inför sitt folk, att Gud
En ängel skickat hade
Till honom med det bud: —

»Att han ner i en kulle
Utmed New-York — (Märk på!)
Uti en framtid skulle
En gammal kista få.
Han skulle få en låda
Med gyllne taflor i,
Mer härliga att skåda
Än dem på Sinai.

Tre år det skulle dröja,
Förrän ur jordens grus
Han fick den kistan höja
I dagens klara ljus.
När åren hunnit skrida
Till slut, då skulle han
På guppig, svarthäst rida
Till kullen, stolt och grann». —

På utsatt tid till stället
Han red med stormens fart
Helt ensam för tillfället*,
På stubbad häst och svart.
Han bröt och grof och rista'
I kullens sten och mark
Och fann till slut en kista:
Det var »Förbundsens ark».

Si! Denna stora arken,
Med gyllne taflor full,
Två tusen år i marken
Stått gömd af grus och mull.
Det var den gudingifna,
Den helga Mormons bok,
Den hieroglyfiskt skrifna — — —
Det tror dock ingen klok.

Men som enfaldigheten
Bland folket var så stor,
Liksom godtrogenheten,
Långt mer, än någon tror;
Så tänkte en och annan,
Ja! snart hvarenda tok,
Inom den trånga pannan:
»Smith har fått Mormons bok».

Profeten snart på höjden
Af makt och ära stod
Högt jublande i fröjden
Och i sitt öfvermod:

* I dalslänskan ligger tonen i detta ord på mellanstafvelsen.

Men fick ej länge rasa,
Ty man begynte se,
Med afsky och med fasa,
Hans synda-lefverne.

I häktet fick han sluta
Sitt lif, såsom man vet;
Ty folk beslöt att skjuta
Sin store lögnprofet.
Men, ack! hans villervalla
Tog därmed icke slut.
Kring jordens länder alla
Den spridde snart sig ut.

Emot vår »Morgonstjärna»
Dess mörker kämpar hårdt;
Men att »mot udden spjärna»
Blir dock i längden svårt.
Upplys, o Gud, de arma,
Som gå på villans stig
Och öfver dem förbarma
I nåd och kärlek dig!

MORMONISKA DOGMER.

I ANLEDNING AF BOKEN »DET CELESTIALE ÆGTESKAB».
(ÅR 1868).

En hvar af oss nu tydligen förnimmer,
Att eder helighet är blott ett skimmer
Och eder lära den anse nu vi
Blott för en dikt och ett bedrägeri.
Ja! mycken galenskap tron I, mormoner.
Er religion är sämst af religioner.
De lärde inse nog, att »Mormons bok»
Är idel lögn, som tros af ingen klok.

Mormons apostlar äro lögnens präster,
Som säga oss, att fjärran bort i väster
Är Zions, fridens, salighetens land,
Som Gud beskydda skall med allmaktshand.
Men att vårt land, vår kyrka är ett Babel
Som snart förbrännas skall af eld och svafvel.
Hvarutaf veten I väl mer, än vi,
Hvad ort, som blir från Herrans straffdom fri?
I veten sannerligen ingalunda,
Hvad i en framtid på vår jord skall stunda.
Man i årtusenden, som ni, har spått;
Men spådomen ej i fullbordan gått.

Är edert äktenskap celestialt?
Nej! det är sannerligen bestialt.

Ja, rent af djuriskt kunde man det kalla.
Ni borde därför skäms, mormoner alla!
Från slikt må Gud oss nådligen förskona,
Som gaf åt förste hannen blott en hona!

I tron, som andra sekter, på en bibel.
Bokstafligt tron I honom utan tvifvel.
Fastän en hvar, som är det minsta klok,
Begriper tydligt, att det bär på tok.
Där står, att Gud i himlen sitta skall
Och hafva jorden till sin fotapall.
Skall man bokstafligen nu ta de orden?
Säg mig, hvar står då Herrans fot på jorden?
Den står väl, gissar jag, på Zions berg
Och glänser skön, som aftonrodnans färg.
Guds fot och ben stå då från er ej fjärran.
Men akten eder för en spark af Herran!

Finns ibland eder nu en enda en,
Som känner längden på Gud Faders ben?
»Gud är en ande», Skriften tydligt säger.
Men I tron, tvärtemot, att kropp han äger,
Och att han ändå finns i alla rum
På samma gång: O, hvad er tro är dum!

I tron ju ej på Adams syndafall?
Hur tron I då på Kristi medlarkall?
De bägge dogmerna tillsammans hänga.
Ifrån hvarandra kan man dem ej spränga.
Är mänskligheten icke fallen, då
Behöfde hon upprättelse ej få.
I döpen eller »doppen» ju en hvar,
Som eder tro offentligen antar?

Säg mig nu, hvarföre I gören detta?
Är mänskan ren, behöfs ej henne tvätta.
Men är hon skapad sådan, som hon är
Med sina många syndiga begär,
Då är ju Gud det ondas första källa,
Från hvilken syndens alla vågor välla.
Hvi vill då Gud, att människan skall bli
Från sitt ursprungeliga väsen fri,
Det hon gemensamt då med honom äger?
Den, som med allvar detta öfverväger,
Han säkert tydeligen finna skall,
Hur svårt det är att neka mänskans fall.

BREF TILL EN MORMON.

Jag för roskull nu min penna ta'r, — san!
För att skrifva till dig några ra'r — san!
        Men blif inte onne*
        På en stackars bonne,
Att han talar sanning uppenbar. — san!

Fan, den svarte, kläder sig nu hvit, — san!
Som en ängel, till hvarenda bit, — san!
        Och han demonstrerar,
        Och han profeterar
Och han kallar sig nu Josef Smith. — San?

Ja! Han var och är och blir en smit, — san!
Därför var det, som han smet sig hit, — san!
        Att med konster store,
        Om det möjligt vore,
Göra korpen, såsom svanen, hvit, — san!

Skulle Gud dikterat Mormons bok? — san!
Tror du det, så är du icke klok, — san!
        Boken är dikterad
        Och är inspirerad
Utaf den, som leder folk på tok, — san!

* Dalsländsk dialektform för ond.

Ja! Hvarenda en, som är mormon, — san!
Har en rakt befängd religion. — san!
Hvem, som låter doppa
Sig i fiske-soppa,
Dränker då i sjön den rätta tron, — san!

Ingen Gud kan nu hans dyrkan få, — san!
Mer än Adam, denne gamle, grå, — san!
Den gudomligheten
Det är köttsligheten,
Som regerar nu från topp till tå, — san!

Ja! Den köttsliga begärelsen, san!
Som har kommit ifrån djäfvulen, san! —
Henne vilja alla
Helige få kalla
För sin fader och sin gud och vän, — san!

De är sams med djäfvul, kött och värld, — san!
De behöfva intet andans svärd — san!
Arfsynd fins ju ingen
Här på jorderingen?
Men hur mycket blir då Bibeln värd? — san!

Alltså har du nu så roligt så, — san!
Att ombyte jämt med konor få, — san!
Sådan säll berusning:
Hvilken salig tjusning!
Och hvad skaror du skall få af små — san!

Men hur blir ändå till slut din lott? — san!
Sådan, som gudfruktigt folk har spått, — san!
    Mig kan du ej skrämma,
    Tryggt jag stannar hemma,
Ty vårt Babel brinner ej så brådt, — san!

BACCHIPRÄSTEN.

(I FÖRTROENDE TILL S—N.)

Bland alla våra präster här
Är »Bacchiprästen» bäst,
Ty krögare han äfven är,
Och ej allenast präst!

Af fägnad gifver han oss nog,
Ja, väl till öfverflöd:
Han ger oss brännvin på sin krog,
I kyrkan — brännvinsbröd!

Är då ej Bacchiprästen bra
Ack jo, af själfva hin!
Hvad vilja vi väl bättre ha
Än både bröd och vin?

Men fast han håller krögeri,
Tar han dock själf ej rus
Och har ej heller lust däri,
Han har sin fröjd i — snus!

När han sig däraf fått en pris,
Så får hans näsa fröjd;
Hans tanke blifver mera vis,
Hans ande mera nöjd.

En »andans man» han vore, om
Han icke sålde sprit,
Men den hos prästen småningom
Kan släcka andens nit.»

Nu bygger han på prästers sed
Vår gamla kyrka upp,
Men rifver ännu mera ned
Med Bacchi starka trupp.

Nog är han kristelig och from
Uti sin predikstol,
Men hyllar Bacchi hedendom
I år liksom i fjol.

Och prästens aktning nu om da'n
Fördunstar mer och mer.
Jag undar just, om självfva fan
Nu icke däråt ler.

Jag undrar ock, om i det blå
Emellan stjärnorna
Ej himlens änglar gråta, då
De ned på prästen se!

Men prästen därför väl ej slår
Sin brännvinskrog omkull,
Ty prästesäcken däraf får
En »skromma»* full af ull.

---

* »Skromma», dalsl. = en sprötkorg, hvari ull förvaras.

TILL DEN SNUSANDE PRÄSTEN.

Af själ och hjärta jag dig ber,
Min vän, att du ej snusar mer!
Din näsa bör som andens tempel
Ju vara socknen till exempel.

Fast näsan är en liten lem,
Kan hon dock väl bli andens hem,
Den andes, som skall andar pröfva,
Och honom bör du ej bedröfva.

Om näsan vore skapad till
Ett hem åt Nikotin, då vill
Jag tro, att hon sin mynning vände
Åt ögat. Hvilket stort elände!

Låt näsan bli den väktaren,
Hvartill vår herre skapat den,
Och ej ett magasin för snusen —
O nej, drag dädan näsebusen!

Håll näsan som en helgedom
Så ren, och ränsa småningom
Därur all surdeg, som därinne
Besmittar så väl kropp som sinne!

KLAGOSÅNG TILL PRÄSTEN.

(FÖR KYRKOVAKTAREN A. ROS I JÄRN, SOM ICKE FICK LYSNING, NÄR HAN VILLE GIFTA SIG FJÄRDE GÅNGEN).

Ack, skall ej Ros få giftas, han,
Som nu går ensam och bedröfvad,
Sen han sin maka blef beröfvad,
Och uti tjänsten länge öfvad
Och väl af kvinnorna bepröfvad,
Sin äkta plikt båd' vill och kan.

Allt inom hus han kan förrätta
Så mästerligt, berömligt bra,
Att han belöning borde ha
I guldmedalj af flickorna,
Som honom än tillgodo ta — — — —
Det anstår mig ej mer berätta.

Hans mannaprof de alla sport:
En hvar ju detta vet och känner,
Hur kärleken hos Rosen bränner.
Ett mäktigt kraf ju honom spänner,
Att maken inte finns bland männer.
Hvem kan väl göra, hvad han gjort?

Det finns ju ingen enda tocken*
Som kunnat producera så
Halftannat dussin eller två

* Tocken = sådan.

Af sköna liljestänglar små,
Dem rosenknoppar blomstra på?
Nej, ingen enda i vår socken.

*

På denna jordens rosendal
Den minsta delen han dock ansar
Af sina täckta liljekransar
Den största delen af dem dansar
Uti Allfaders stjärnesal.
Således är ej endast jorden
Och kyrkogården uppfylld vorden;
Nej, himlen blomstrar som en äng
Af rosor ifrån Rosens säng.

*

Ack, skall ej Ros få giftas då,
Som kan uppfylla himlen så
Med sköna rosenstänglar små!
Ack, skall han längre ensam gå,
Som fått af Gud så stora håfvor,
Och dråpeliga fästmösgåfvor,
Att ingen enda man
Kan göra såsom han!
Ack, kände prästen blott hans lågor
Och hans organiska förmågor!
Ack, visste han, hur styf och stark
Han är, vår sockens patriark,
Då skulle prästen utan rysning
Ej kunna neka honom lysning
Med fjärde fästmön Eva Rom,

Som är bepröfvad likasom
Han själf. — De passa för hvarandra.
Som äkta par de borde vandra
Igenom lifvet med hvarandra.
Ej på hvarann de lära klandra.
Ty bättre karl att sofva hos
Kan hon ej få än gamle Ros.
Ej konglig majestät och kronan
Missunna honom denna konan,*
Som ock förökt sitt fosterland
Långt mer än mången äkta kvinna.
Ja, landets personal skall vinna
På det, att Ros får Evas hand
Att binda med sitt gyllne band.
Hvar finns en karl så god som denne,
Som sina plikter bättre kan
I äktenskap än någon an.
Den kvinnan lycklig är, minsann
Som fått en sådan karl till man.
Hur skall ej Gud välsigna henne!
Och aldrig kan väl prästen vilja
Två såd'na från hvarandra skilja.
Att skilja Rosen från sin lilja!
Då pratar prästen ju persilja:
Att skilja Eva från sin man?
Hon är ju skapt åt människan?
Hon är ju ben utaf hans benom?
Det är ju klart för hvar och enom.

* »Kona» är äfven i Dalsland skällsord på fruntimmer.

EN LAMPA UTAN OLJA.

I.

RIKSDAGSMANNAASPIRANTENS MONOLOG.

Väl är jag rik, som han på Säter,
Och skrofstinn, som en prost på Ör,
Jag dricker vin och mjölk och äter
Båd' kött och fläsk och ost och smör.
Men jag på guld dock mätt ej blifver;
På ära är jag nästan arm.
En ärans hunger ständigt rifver
Och suger i hvarenda tarm!

Här är en strid om guld och ära
En kamp liksom på lif och död.
Då ärans spets man hunnit nära
Och samlat guld i öfverflöd,
Då vill man hafva ära mera,
Ty guld ej annat är än mull.
Så våndas jag och många flera
För guldets och för ärans skull.

Ej endast åkerbruk och slöjder
Om ock de skötas må med flit
Ge ära; nej, på statens höjder
Hon dväljes: därför vill jag dit.

Nu vete fan hur jag skall bära
Mig åt med mina konster så
Att jag med heder och med ära
Blir riksdagsman till slut ändå!

Jo, jag vill krypa fram och klappa
På riksdagsmannaporten jämt,
Ty jag vill upp på ärans trappa
Och in i riksens sal bestämdt
Jag sitta vill ibland de store
Och vördige i ärans sal.
Ack! Om jag där nu redan vore
En man utaf de valdas tal!

Jag vill bli riksdagsman, ej bara
Till namnet, fast det klingar skönt,
Jag vill i verkligheten vara
En statens man, med ära krönt.
Till Stockholm vill jag därför resa
På ärans vagn som riksdagsman.
Det är för mig stor skam och nesa,
Att folket alltid tar en ann.

Min äras norna! Vänd om bladen!
Åt mig nu fort i ödets bok! — — —
O, hjälp mig upp till hufvudstaden
Och gör mig vis och lagligt klok!
Hjälp mig att på mitt hufvud fästa
En ärans krona, evigt skön
Lär mig att söka evigt bästa:
Men framför allt en gyllne lön!

II.

RIKSDAGSMANNAVALET.

När aspiranten länge klappat
På riksdagsmännens förstukvist
Och sina röster hop man »lappat»
Man fann den längtande till sist.
De äro sluga våra Dalmän
Att se, hvad deras herre vill,
Och därför bjöd han sina valmän
På sexa: brännvin, bröd och sill.
Där dracks champagne, där reddes bålar.
En hvar bju'r till, så godt han kan.
Där höllos tal och druckos skålar
För Nordals härads riksdagsman.

III.

LAMPAN — UTAN OLJA.

Hans majestät konungen sände
Ett bud öfver Sveriges land.
»Till tings» våra farbröder vände
I staden vid Mälarestrand.
De kommo från öster och väster
Från Skåne från Norrland och Dal
Och konungen tog sina gäster
I nåder emot i sin sal.

Men när han så skulle bese dem
Och taga dem alla i hand
Och propositionerna — ge dem,
Då såg han åt dörren ibland

Och vinkade fram af de sina
En herre med ordnar och band,
Som tager och för från de fina
En bonde till tröskelens rand.

Och ber honom draga tillbaka
Till Dal, ty i konungens hus,
Där ständerna skola bevaka
Vår rätt, honom fattades ljus.
Och olja i lampan. En tocken
Som denne ju blott var till gly*.
Och order kom hit till vår socken
Att välja till ombud en ny.

IV.

RIKSDAGSMANNENS MONOLOG.

Nu kom vår riksdagsman tillbaka
Och blef som förr vår president,
Uti sitt hus en trogen maka
Och i vår grundlag en student.
När som han träffa' sina likar
Han åt sin Stockholmsresa log,
Men för sig själf han högt predikar
Sin svikna äras monolog:

»Jag vill bestiga ärans höjder,
Men foten slinter tag för tag;
Jag njuta vill af ärans fröjder,
Men lider harm båd' natt och dag!

* Gly, dals. = löje, spektakel.

Visst fan förstår jag ett och annat,
Ty jag är lagklok som en häst
Jag kan orera grannt, förbannadt,
Och prata värre än en präst.

Jag har i rätten fordom sutit
Som snusförståndig nämndeman.
Som president jag ära njutit
Men lidit harm som riksdagsman!»
I herrar! Hjälpen mig att bedja
Till ärans norna än en gång!
Låt oss förenas till en kedja
Till nästa val, en kedja lång!

ÄNKEMANNEN.

(FÖR MIN GAMLE VÄN A. S.)

Många år jag varit nämndeman, — san!
Några dar jag varit riksdagsman; — san!
Nu får jag med ära
Äfvenledes bära
Hederstitel utaf änkeman. — san!

Efter äran jag i all min dar — san!
Utaf alla krafter sträfvat har. — san!
På mitt bröst jag gärna
Velat ha en stjärna
Utaf guld, så strålande och klar. — san!

Men hvad är i grunden ärans prål? — san!
Sockradt gift uti en gyllne skål — san!
Dryck som törst ej släcker,
Men som likväl väcker
Ett på jorden outplånligt mål — san!

Detta mål vi hinna en och hvar, — san!
Min Sofi det redan hunnit har. — san!
Snart jag det ock hinner.
Då jag igenfinner
Min Sofii, förädlad, ren och klar — san!

Hon har delat med mig ljuft och ledt — san!
Många vackra barn har hon mig gett — san!
Alla ä' de snälla,
Friska och regella*,
Alla ha de fått sitt rätta vett — san!

Hvilken dejlig yngling är ej Sven! — san!
Jag är stolt att vara far åt den — san!
I de skönas tycke
Har han varit mycke
Och jag tror nog att han är det än — san!

Och min Jonas, som är nämndeman, — san!
Hvilken ärans man är inte' han — san!
Han är just ett snille,
Och jag önska ville
Att han såsom jag blef riksdagsman — san!

Lille Kalle, som nu är grossör, — san!
Största äran dock sin pappa gör — san!
Han ock för sin vandel
Lika som sin handel
Utaf alla riktigt prisas bör — san!

Och min stora dotter, fin och grann, — san!
Gifve Gud hon snart fick fästeman — san!
En utaf de rika,
Kärleksfull tillika,
Och, som jag, en äkta hedersman! — san!

* Regell (»rejäll») dalsl. = reell, bra.

Döden likväl kunnat låta bli — san!
Att ifrån mig taga min Sofi — san!
Vi ju med hvarandra
Kunnat vägen vandra
Tills vi följas fått i grafven, vi — san!

Dock, jag ser ju än alltjämt Sofi — san!
Uti barnens fysionomi — san!
Ser de ädla dragen,
Mer och mer betagen.
Hvilken glädje ligger ej däri! — san!

Klaga då ej! — Herren gaf och tog — san!
Till en bättre värld den kära drog — san!
Hennes hjärta svider
Nu ej mer och lider;
Frid och fröjd har hon i himlen nog — san!

Ja, jag hoppas, att hon har det där — san!
Mycket bättre, än hon hade't här — san!
Hon på andra stranden
I de sälla landen
Evigt fri från död och sorger är — san!

Men i andanom jag nästan ser — san!
Hur hon skådar hit åt jorden ner — san!
Hur hon går och trängtar
Där allt jämt och längtar
Efter gubben sin allt mer och mer — san!

Vänta blott en liten tid Sofi — san!
Snart i himmelen förenas vi — san!
    Där få vi med hvarandra
    Vi för evigt vandra.
Tänk hvad roligt det då där skall bli — san!

Snart jag kommer, snart jag redo är — san!
Att från tidens mödor och besvär — san!
    Fara lyckligt hädan
    Och dit upp, emedan
Det är saligare där än här — san!

Hvarför skulle jag ej salig bli — san!
Och få komma upp till min Sofi? — san!
    Skulle inga rike
    Komma i Guds rike,
Fattighus då skulle där det bli' — san!

Den historien om *rike man* — san!
Och om Lazarus är föga sann — san!
    Skulle rotehjonen
    Blott och fattighjonen
Blifva saliga, men ingen ann'? — san!

Nej, i himmelen en brukspatron — san!
Passar bättre än ett rotehjon; — san!
    Ty man vet att lika
    Trifvas bäst med lika —
Gud är själf en bottenrik patron — san!

Skulle salig jag ej bli därför, — san!
Att jag gård har båd' i Järn och Ör — san!
Och för det jag klädde
Mig som folk och glädde
Mig och åt båd' ost och smör? — san!

Jo, som riksdagsman och president — san!
Blir jag salig, det slår aldrig slänt — san!
Jag från detta gruset
Upp till himlaljuset,
Som Elias, kuskar excellent — san!

Och där får jag åter se Sofi, — san
Tänk hvad roligt det för oss skall bli — san!
Att få med hvarandra
Där för evigt vandra
Uti salighet och harmoni — san!

TILL BADERSKAN MOR MAJA.

Min trefliga Mor Maja lilla!
Jag nödgas sluta, alldenstunn
Det blifver alldeles för illa,
Om jag skall längre dricka brunn.

Jag tror, minsann, att Rostocks* vatten
I detta år förtrolladt är.
Jag fruktar riktigt, ta mig katten!
Att jag på gamla dar blir kär.

Förty jag brinner och jag svettas
Hvarenda natt. Säg hvad ni tror!
Bör det, att så man genomhettas,
Benänmas kärlek, lilla mor!

Är kärlek en så ryslig plåga?
Å, Gud bevare då en hvar!
Var god och edra töser fråga,
Och bed dem härom gifva svar!

* Rostocks hälsobrunn är belägen i författarens hembygd.

MJÖLNAREN PETTER.

Hå se god dagen, min käre Petter!
Nu skall jag hälsa dig ifrån »Sme'n»,
Att, hvar du vandrar och står och setter*,
Bör du be Gud, att han ger oss len**;
Ty nu har himlen fått på det våta
En sådan häfta, att man må gråta,
Ja! därtill äger man mycket skäl;
Ty säkert törsta vi snart ihjäl.

Jag undrar just, hur din näck har spelat
Sin kvarne-polska i höst för dig,
Då hvarje regntår så länge felat
För både honom och dig och mig.
Jag tänker nästan, att han i strömmen
En lur sig tagit och under drömmen
Framjämrat, snarkande gång på gång,
Med halfkväfd stämma, en klagosång.

Jag fruktar, att vi förgås af torka,
Ty här finns icke en vattenskvätt.
Jag ej förstår, huru molnen orka
Så fasligt länge att hålla tätt;
Och mången icke begripa kunnat,
Hvarföre Gud intet regn oss unnat.
Jo! Utaf herren bestraffas vi.
Med sådan törst för vårt fylleri.

---

* Sitter, dalsl. dialekt.
** Blidväder.

Gud gif oss vatten till julegröten!
Därom vi bedja dig hvar och en.
Hjälp Dalbon först och hjälp se'n Västgöten,
Ja! hela Sverige nu snart med len!
Att alla älfvar och alla bäckar
Och alla strömkarlar, alla näckar
Och alla mjölnare på en gång
Dig måge ägna en jubelsång!

Farväl nu, Petter, med dina näckar
Och dina strömgubbar och din kvarn
Och dina påsar och dina säckar
Och dina galtar och dina barn!
Jag önskar dig liksom barnen dina
Och mora, koa, din katt och svina
Ja! allihop i ditt kvarnehus
Ett riktigt dråpeligt julerus.

DOPPSKON.*

Jag kännes vid min svaghet all.
Jag vet ej, hur jag göra skall
Beslag på käppens ända.
Ty fattningsgåfvan är för svag,
Att tyda ut de ritningsdrag,
Som herrn mig täcktes sända.

Jag vet, att jag förskyllat knäpp,
Som icke lagat har den käpp,
Som nu jag lämnar åter.
Men, si! jag hoppas vill ändå
Att gunstbenägen ursäkt få,
När jag mitt fel begråter.

Apollo, ljusets gud, mig stärk,
Att jag kan göra mästerverk!
Ja! värdes hos mig tända
Ett solklart mekanismens ljus,
Att i min tankes mörka hus
På natten blir en ända!

Då får nog käppen, hoppas jag,
En doppsko och jag slår ett slag
På lyran eller psaltarn
Och sänder då en bättre sång,
Än hvad jag mäktat denna gång,
Till nådig Bruksförvaltarn.

---

* Till bruksförvaltaren E. G. S—n jämte en rörkäpp, som borde få, men ej fick en doppsko.

TILL PATRON LEOPOLD STRÖMDAL,

FÖR LÅNET AF TIDNINGEN »SÖNDAGSNISSE»

Ack, min nådige Herr Leopold!
Alltifrån den dag, min skog blef såld,
  Har jag ta' mig katten!
  Ej haft ro om natten:
All min sömn har dragit fan i våld.

Men det onda medför något godt,
Säger man, och nu jag det förstått.
  Nisses Frauenzimmer
  Fick jag för mitt timmer.
Hundra fru'r jag för en skogsrå fått.

Slika fruar dock med sådan kropp,
Med en sådan rot och sådan topp,
  Gud låt dem ej öka
  Sig bland oss och spöka
Här i våra landsbygder! — Nej stopp!

Stockholmsdamer äro ju ändå
Vackra skogsrår till att titta på?
  Hästesvans* och gröna
  Mantlar ha de sköna;
Likt dryader ifrån topp till tå.

* Syftar på damernas turnyr och släp.

Nisse bjöd mig ock på mycket ann't,
Som var kvickt och lustigt och galant;
  Sådant, som vi alla
  Kunna roligt kalla,
Och dessutom mycket rätt och sannt.

Men han tycks mig vara alltför svår
Emot den, som helvete oss spår.
  Jämt han honom knuffar
  Och till slut väl skuffar
Anda bort till skogs med hull och hår.

Ty jag tänker nästan, ta' mig skam!
Det blir fan för fan att ta' sig fram,
  Nu se'n allmänheten
  Midtuti planeten
Smäller styggingen med gly* och glam.

Han af tvinsot lider uppenbart
Och hans brasa slocknar nu väl snart.
  Snart på hela jorden
  Är han husvill vorden.
Det är ju så tydeligt och klart?

Men jag, Jöns, jag borde veta hut
Och ej mera dumhet släppa ut.
  Lof och pris och ära
  vill jag nu hembära
Herr Patron för Nisse; — därmed slut.

* Se sid. 97.

TILL P. L.

(1867).

Min fattige, min arme Per
Hör upp att versar skrifva
Låt våra pensionister här
I fred för dig få blifva!

Man ej ett kvintin posei
I dina vers kan röna
Fördenskull, käre bror, låt bli
Att plumpa ned det sköna!

Ej poesiens julle där
På diktens vågor sväfvar.
Vi önska därför, att vår Per
Ej mer förgäfves sträfvar.

För all del kasta pennan bort!
Skrif aldrig versar mera!
Men skaffa dig en spade fort
Och gräf i jord och lera!

Du är till en litteratör
Ej danad af naturen.
Jag tror, du passar bättre för
Att valla kreaturen.

Min stackars vän! Jag säkert tror,
Du sanna får de orden:
»Blir du i månen icke stor,
Ej blir du det på jorden».

FAN OCH BRÄNNVINET.

I unga år var fan en ängel,
Så ståtlig, vacker, god och snäll.
Men så blef han en stursk, en bängel,
Som vräktes ut af Mikael.
Och när han fåfängt frestat Herran
Tre gånger af dumdristighet,
»Då for han bort i öknen fjärran»
Och där af harm »han brännvin grät».

Det var nog han och ingen annan,
Som hamrade vid nattligt bål
Ihop den första brännvinspannan
Att destillera alkohol;
Och sedan lärde han ut denna
Sin trollkonst till en munkepräst,
Och munken lärde folk att bränna
En satans sprit i öst och väst.

Då blef det bränneri och krogar
Allstädes i otalig mängd.
Fan log i mjugg, då utaf skogar
Och säd på jordens bredd och längd
Det kokades alltjämt och brändes
Med genomdjäfladt afgrundsnit,
Och ifrån alla länder kändes
En ryslig stank af drank och sprit.

Och folket söp, och fan han skratta,
Och fylleri blef hvardagssed,
Och alla händer blefvo matta,
Och alla knän sig böjde ned.
På fyra fötter, liksom fäna,
Nu folket kröp i stad och by.
Ja på armbågarne och knäna
De krälade i smuts och dy.

I gören det, som är förbannadt,
Som brännen eller säljen sprit.
I båda gören icke annat,
Än tjänen fan med allo flit.
Ja! I utvidgen mörksens rike.
Er syndavågskål väger tungt,
En hvar af Er är satans like.
Det påstår jag och därmed punkt.

GALENSKAPER I FYLLAN.

En gång jag söp mig så öfverfull,
Så att bak spisen jag föll omkull.
Det var bedröfligt men äfven löjligt,
Ty att stå upp var mig rent omöjligt.

Men vackra visor jag sjongde då,
Så det var lust till att höra på.
Jag fantiserade rent förbannadt
Och såg i andanom ett och annat.

Jag såg, lik Svedenborg, mången syn
I himlens hvalf och på jordens bryn.
Apollosonen jag hörde klinga
Uppå sin lyra och vädurn springa.

Han sprang för lilla och stora björn
— Aj aj; så fastnar jag i ett hörn. —
Där såg jag själfva den stora »Draken»
Nu flyga vildt omkring Zodiaken.

— — — — — — — — — — —*
— — — — — — — — — — —

* Forts. innehåller grofva utfall mot enskilda personer inom socknen och lämpar sig därför ej att offentliggöra.

BONDENS AFSKED TILL BRÄNNVINSPANNAN.

(MED ANLEDNING AF HUSBEHOFSBRÄNNINGENS UPPHÄFVANDE 1855.)

Du alla odygders blida amma!
Skall du nu flytta? Hvad finns för skäl
Att af den tjänaren ta' farväl?
För allt elände en jättemamma
Du väl har varit till lif och själ:
Du slagit människor kvickt ihjäl,
Du tändt begärelsens röda flamma,
Du varit väldig att »mocka gräl»;
Men hvad är detta, ehuruväl
Det visst är illa, mot all potatis
Som du har ätit. Nu fås den gratis.
O brännvinspanna, farväl, farväl!

Farväl med spannemålspriser höga,
Farväl vårt höga potatispris!
Men ack, hvad hjälper väl nu kurtis
Med denna damen? Det gagnar föga,
Ty hon skall resa, naturligtvis,
Till fröjd och gamman för ko och gris,
Att våra torgdagar blifva tröga,
Att bondens mage blir kall som is,
Att här blir ledsamt på flera vis,
Det rör dock inte den där matronan,
Som nu skall bort och ta tjänst hos kronan.
Nu hjälper här ingen bondkurtis.

Hur skall det gå nu? Det vete fanken
Med skatten, hvilken hon gjorde hof
Med allt det guld hon åt bonden skof?
Ja, hon och kon ju utgjorde banken.
Vår riksdag varit mot oss en bof,
Som sätter oss på så hårda prof:
»I *kon* är banken», men dranken! dranken!
Fördömda kona, som minor grof
För alla dessa små »husbehof»,
Som nu tillika för oss gå under
För riksdagsgrälet och slika funder.
Fördömda norna, som väfven vof!

Då har väl tjänaren varit trogen
När som vi skiljas med sådan gråt,
Med sådan klagan och sådan låt?
Ack nej! Vi blifva ej af med krogen
I alla fall. Ty i grymt försåt
Hon nu skall ställas på hvarje stråt
Det bär ju käpperätt inåt skogen:
För hvarje kanna halfannan plåt
I skatt till kronan! — En stöld, ... förlåt!
Tyst, tyst! För dem få vi järnvägsbanor.
När så vi lämnat båd' gods och vanor,
Så få vi åka vår väg med ståt.

FLICKOR I ALLMÄNHET.

»BREF TILL EN VÄN OCH ASPIRANT.»

Att flickorna i allmänhet
Förtjusa gossar, väl du vet.
I dessa vers skall du få höra,
Hur flickor kunna sådant göra
Och hur det går med dem till slut,
När de i världen komma ut
Och taga de små nätta fjäten
Och lägga ut de fina näten.

En tösekropp är fet och rund
Med liten haka, vacker mund
Och ögon blå, som hjärtat binder,
Och runda, rosenröda kinder,
Dem vårens snö så sakta skilt
Ifrån ett hår, som svallar vildt
I vågor och i höga ringlor
Utöfver tvänne purpurkringlor.

Därtill en fin och mjölkhvit hals,
Så rund och ledig som en vals,
Och midja som en liljestängel.
I öfrigt som en himlens ängel,
Den Herren sände oss hit ned
Att trösta bonde, präst och smed,
Att skänka mänskor kärleksdrycker
Och dyrkansvärda, fina nycker.

Som änglar hafva de sig lärt
Att göra lifvet lätt och kärt.
För den skull kläda de sig fina,
Att de som solar månde skina.
En hatt med fågelfjäder på
De sätta allrahögst, och så
De mycket krims-krams på sig hänga
Och hit och dit behagfullt slänga.

Och framtill på ett knepigt sätt
De spänna tyget tunnt och slätt,
Att det naturliga och sanna
Förföriskt formar ut det granna.
Så kasta de sig oförskräckt,
I mannens armar fritt och käckt
Att om i dansens hvirfvel svänga
Och springa, hoppa, guppa, slänga.

Än bär det af i rak gestalt,
Men ett, tu, tre. så gör man halt,
Och mannen hennes midja fattar
Och lyfter henne högt och skrattar.
Men se'n i smyg, när ingen lyss,
Han henne ger en eldig kyss,
Som inspirerar bådas väsen
Att spänna hästen snart för schäsen.

Nu är det kärlek. Det är klart
Om ej för alla uppenbart.
Men snart vill flickan utan rysning
Till prästen för att ta ut lysning
Om allt går väl, så ha vi nu
Af flickan snart en fiffig fru.

Och strax därpå en arfprins knubbig
Med ögon blå och näsa trubbig.

Men pappa märker dag för dag,
Att ängeln var en mänska svag,
Och därför blir han mer ej trogen.
Han går från plogen in på krogen
Och tar en klunk af »hedenhös»
Och klappar krögarns vackra tös,
Så går det, som I alla veten,
Er, flickor utaf allmänheten.

RÅD TILL EN BLYGSAM ÄLSKARE.

Tilda är ju både fin och grann — san.
Hon är vackrare än mången an — san.
    Hon — som hvarje tärna —
    Vill så hjärtans gärna
Ha en fästeman, som vill och kan — san.

Tilda riktigt är som en mamsell — san;
Fin och söt liksom en karamell — san,
    Och som pepparkaka.
    Tänk, hvad det skull' smaka,
Om en finge ge'na blott en smäll — san.

Mer än socker det ju smakar godt — san,
När den första kyssen du har fått — san.
    Vill du strax ha' flera,
    Gifver hon dig mera.
Konsten är att få den första blott — san.

Om du bara smeker henne så — san,
Hjärtans kär i dig hon blifver då — san.
    Tänk på, huru många,
    Mustiga och långa,
Du af hennes läppar sen skall få — san.

Tala alltid ve'na godt och väl — san,
Synnerligast, när det li'r mot kväl* — san.
    Du bör ej förglömma
    Att alltjämt berömma
Hennes skönhet utaf all din själ — san.

Om hon talar något till förtret — san,
Låtsa som du icke hörde det — san.
    Du skall tålig vara.
    Du skall blidt besvara
Hennes ovett med beskedlighet — san.

Då skall du få se, att det går bra — san.
Hvarje tös ger lätt en gosse ja — san.
    Vägen under muren
    In till jungfruburen
Finner den, som vägen dit vill ha — san.

---

* *Kväl,* med långt ä-ljud är i dalsländskan bestämd form af *kväll.*

SMITEMORA.

Smitemora! Du
Smiter väl ännu
Mången söte bite*;
En är allt för lite:
Du är stundom ju
Äfven andras fru?

Ty din äkta man
Tjänar kronan, han.
Kan ej två tillika
Tjäna och ej svika
En. Du då minsann.
Vill ha mången man.

Dina döttrar tre
Synas äfven de
Af sin mamma lära
Till att blifva kära
Uti gossarne
Och att kyssar ge.

Kära Smitemor!
Jag, som andra, tror
Att du tjänar** mera,
Om du ej har flera
Än den enda man,
Du med rätta vann.

* Dalsländsk form i st. f. bit.
** = förtjänar.

LITE AFTONKVITTER FÖR MOR ELINS TÖSUNGAR.

Mor Elins töser ä snälle ungar.
Ja töcker väl om dom alle tre.
Hvar helst mig ödet i världen slungar,
Skall jag till himmelen för dem be.
Gud signe dig med den fine näfven
Och lelle Eva och Mali äfven!
Ja, Gud välsigne er upp och ned,
Så ingenting går för Er på sned!

Min lilla fintliga snälla Eva
Der bort i Skärpingens paradis!
Med dig det vore en lust att lefva.
Du mår som pärlan i guld precis,
Ty ännu har du väl inte brutit
Mot skaparns bud och de frukter njutit,
Som finns i Eden på ondt och godt,
Och hvarpå Soffi* har smaken fått.

Du, Maja Lisa, som blifvit store
Och fått en fästeman, som är fin,
Ack, om en yngling jag bara vore,
Då kunde jag kanske blifva din;
Men tyst! förlåt mig! jag är befängde.
För paradiset nu dörrn ä' stängde.
Så ingen mera der slipper in.
Än Maja Lisa med gubben sin.

---

* Namnet »Soffi» uttalas på Dal med tonen på första stafvelsen.

TURNYRSTUDIER M. M. I SÖNDAGS-NISSE.

(UR ETT BREF TILL L. STRÖMDAL.)

Ack, min nådige herr skogspatron!
Det var djäfvulen till ful fason,
    Som jag här förnimmer,
    Nisses Frauenzimmer
Ha' i ändarne — är det reson?

Slika koner med en sådan kropp
Med en sådan rot och sådan topp,
    Gud låt dem ej öka
    Sig bland oss och spöka
Här i landet! Må de höra opp!

Bonden blygs för sådan ändalykt.
Själfve Jöns, som nästan är förryckt,
    Ack, som själf är stygge*,
    Blifver folkeskygge,
När de sköna gå med sådant styggt.

Hur de föra sig med ändarna!
Sådan ända vill han inte ha.
    Hästesvans och gröna
    Mantlar ha de sköna. —
Titta själf på dessa damerna.

* Stygge, dalsl. = stygg, d. v. s. enligt dalbobetydelse = ful.

Felet sitter hufvudsakligen
Uppå damerna i öfre än*
Blef den reformerad,
Bra och preparerad,
Torde roten ock bli bra igen.

*

Nisse bjuder ock på mycket ann't
Kvickt och lustigt, bitande och sant,
Och som nästan alla
Kunna roligt kalla.
Nisse är Apollos anförvant.

Humorn är i många sånger stor.
Den jag älskar mer än far och mor,
Rebus och charader,
Spöken, långa rader,
Svartare än Belsebub, jag tror.

Lille Nisse är dock något svår
Emot den, som oss en afgrund spår.
Nisse ständigt knuffa'rn
Och till sist han skuffar'n
Väl åt helvete med hull och hår.

Satan spökar midt på ljusa dan.
Vete tusan, hur det går med fan
Och hans hemvist Hades.
Går väl som det sades
Utaf Hallebäck och vår kaplan:

* Än (med långt ä) = änden.

Fan, som aldrig lärt sig veta hut,
Tager djäfvulen förutan prut,
　　Och hin håle satan
　　Kastar ut på gatan;
Se'n går boet till konkurs och slut

INBILLNINGSSJUKAN.*

(TILL MED. D:R A—G.)

Nu pigan Kajsa är frisk, men jag
I sanning ännu är sjuk och svag.
Jag lider jämt af inbillningssjuken
Såväl i halsen som uti buken.
Den sjuken far som en ande opp
Och ned i kroppen från tå till topp.

Bäst han regerar i hufvudstaden,
Så far han neder i fotabladen.
Och mina fattiga ben och lår
Han hälsar på, när förbi han går.
Och den inbillade fan å styggen
Mig stundom angriper lömskt i ryggen.
Ja, allestädes han hälsar på
Att som en fiende byte få.
Just ändå nu, när jag detta skrifver
Han mig i tarmarne skröpligt rifver
Han reser kring som en smedgesäll
Från stad till stad och från tjäll till tjäll.
Välkommen är han dock ingenstädes.
Nej, öfverallt man för honom rädes.

---

* I anledning af ett yttrande af läkaren, att sjukdomen hufvudsakligen berodde på inbillning under läsning i en läkarebok.

Aj! Aj! Det ristar uti min buk,
Så Gud skall veta, att jag är sjuk.
Min tanke svindlar och i mitt hjärta
Jag får en rakt obeskriflig smärta,
Därför att jag af inbillning blott
En så förskräckelig sjukdom fått,
Så tidigt, redan i ungdomsåren,
Och hvilken sedan mig följt i spåren
Allt intill nu, jag med sexti år
På nacken torkad och krokig står.
Det är beklagligen allt för illa,
Att fantasien ej kan stå stilla,
Men göra mig till en inbilsk narr,
Som utaf inbillning fått katarr
Och blifvit krumpen i alla leder
Från nacken ända till foten neder,
Och som inbillade mig — förstås —
Ack Gud förbarme sig öfver oss
Inbilske fånar nu allihopa,
Som Guds och läkarens hjälp anropa
Om bot för sjukdom i buk och hals
Fast ingen sjukdom vi äga alls,
Ehuru tydligt och klart man märker
Och känner, huru befängdt det värker
I hals och mage, så hvarje tarm
Där kunde spricka af idel harm,
Därför att man i fantastisk villa
Så mycken dumhet sig kan inbilla
Och däraf lida i snö och tö
Så mycket ondt, att man kunde dö! —
Katarr i strupe, katarr i näsa.
Ack, om det hulpe att be och läsa
Den sjunde bönen i fader vår,

Jag skulle bedja båd' höst och vår:
»Fräls oss från ondo» i alla väder,
Och tag mig hädan till mina fäder,
Ty doktorn känner nu icke mer
Uppå min puls och recept mig ger,
Ty af inbillning jag sjuk har blifvit.
Och af inbillning jag mister lifvet!
Fast upp jag ätit vårt apotek,
Jag lika mager ju är och blek.
O fader! Fräls mig ifrån den onde
Förgät mig icke, fast jag är bonde,
En jöns, en dumbom, förkokt och rå,
Tag mig af nåde till dig ändå
Ifrån försmädelsen och från skammen
Och från inbillningens plågor — Amen!

HALSSJUKDOMEN.

Jag tror, att döden tagit mig i strupen.
Vet hut, o död, och kväf mig icke så!
Låt mig få tid att taga afskedssupen,
Förrän jag Karons färja stiger på.

Jag har ju ingen fyllestrupe varit?
Och stor i halsen jag ej varit alls.
Styfnackadt ej jag fram i världen farit.
Därför, o död, ack skona nu min hals!

Dock! Det är fåfängt att mot udden spjärna,
Ty den intränger desto mer och mer.
Det kvällas. Se, min bleka lefnadsstjärna
I västra himlaranden sjunker ner.

Snart döden ställer mig inför vår Herre,
Så stenkolsfärgad, svart och ful jag är,
Med mina synder, större eller smärre,
Och hvarje skamfläck, som jag på mig bär.

Farväl mitt barndomshem, du gamla Bråna,
Med all din skröplighet och smuts och dy!
O, finge jag en annan hals mig låna,
Jag skulle ej så hastigt från dig fly.

I bondeherrar, I af socken-adeln,
Som spelen konster med båd' den och den,
Farväl? På min Pegas jag lägger sadeln
Och rider bort och kommer ej igen.

JÖNS BLÄCKSMÄCKS LEFNADSSAGA

BERÄTTAD AF HONOM SJÄLF.

Hans far var klockare och sjöng
Liksom en näktergal;
Men Jöns han gol som klockarns tupp,
Och än nån gång han gal.

Och Jöns var ful, och han var dum,
Ett litet sjåp, ett vel*
Och flickorna de hade, de,
På honom än ett fel.

Och det var allra värst ändå
Af alla fel han har,
Ty härför fick han ogift gå
I all sin lefnads dar.

Så länge Jöns var glad och ung
Gick detta likväl bra;
Men sämst det är att gubbe bli
Och ingen käring ha.

Men att på töser plumpa bläck,
Därtill var Jönsen kvick,
Och därför af de sköna han
Det namnet Bläcksmäck fick.

---

* Dalsländskt dialektord, som betyder dumbom, fåne.

Han gick på jakt, och han tog fisk,
Rätt mången gång med tur,
Han smidde, läste och han skref
Och pysslade med ur.

Så tänkte han att bruka själf
Sin lilla jorde-skarf
Och började att smörja den
Med kreaturens tarf.

Drog sedan till och smorde den
Med benlägg och med lut,
Så att det växte därpå knappt
Ett enda strå till slut.

Som får förutan herde gick
Hans folk hvarenda stund.
Men Jöns han grälade alltjämt
Och skällde som en hund.

Och folket skällde då igen
På Jöns, den gamle grå:
Det var ett riktigt röfvarlif
Att se och höra på.

Af detta myckna skällandet
Blef Jöns i halsen sjuk,
Så att han måste sluta upp
Med egendomens bruk.

Nu har han sålt båd' löst och fast
Blott för en papperslapp,
Och han är ändå glad, att han
Ifrån allt bråket slapp;

Ty vara stalldräng vintern om
Och jämt uti sin skog
Gå vakt mot tjufvarne, det blef
För gubben tråkigt nog.

Ja, han är fattig; han har sålt
Hvar häst och ko och sö*
Och nu så är den gamle Jöns
Snart färdig till att dö.

Men, när han packat in en gång
Och hunnit ge sig af,
Så sätt en liten torrgran då
Till prydnad på hans graf!

* Får; dalsländskt dialektord.

“KLOCKAREGOSSENS BROR“.

TILL JOHN NEANDER.

Han fordomdags trifdes förträffligt på sjön.
Han älskade stormen och vågen
Långt mera än lugnet i dalen så grön.
På sjön blef han glader i hågen;
Men annars, till lands, var han fattig på fröjd.
Och sällan man såg honom verkligt förnöjd
Mer än med sin »Frithiof på hafvet».

Då var han ej sådan, som eljest han var,
Så nedstämd och sluten och dyster.
Hans panna blef molnfri, och blicken blef klar.
Ja, gossen vardt sprittande yster.
Han såg ut poetisk så länge, han las,
Och red upp till Valhall på skaldens pegas
Och tyckte sig vara i himlen.

Men skald var han icke. Det dikta' du på'n,
Af vänskap förledd, min Neander!
Kvick var han ej heller, nej, långt därifrån!
Hans dumhet ådrog honom klander.
Han rimmade dock några versar ibland
Och slog på sin lyra med oöfvad hand
Och sjöng, som han lärt af naturen.

Glad var han dock icke. Nej! sorgsen han var.
En törntagg satt jämt i hans hjärta.
Men tåligt och tyst han sitt lidande bar
Och skämtade blott med sin smärta.
Sin törnstig med leende rosor han strött
Och klädt sina sorger i rosenderödt
Och lett, då han helst ville gråta.

Det kunde väl tyckas, att lycklig är han,
Som så blir berömd af de store.*
Det skulle ej underligt vara, minsann!
Om högfärdig därför han vore,
Men sådan, det är han alls icke ändå.
Det kan man så klart och tydligt förstå
Af hela hans väsen och hållning.

* Herr Neander hade i tidningen »Nya Dagligt Allehanda» infört en uppsats om författaren och hans skaldskap.

VÄLMENTA RÅD TILL JÖNS I HUKA*.

Tag och rif sönder hvar papperslapp!
Håll käften tät, som en spisölstapp!
Om rätt och sanning får du ej skrifva.
För sådant kan du anklagad blifva,
Få göra afbön och punga ut
Och mista äran för det till slut.
Skrif aldrig om våra skälmar store
Och våra pyssjor! — Aj, aj! — Det vore
Ett ärekränkande brott, min vän,
Som dig ådroge fördömelsen.
För all del tig, såsom muren stilla!
Skrif aldrig: »Skälm» och säg aldrig: »Frilla;»
Ty båda slagen — du ser väl — är
Ett fridlyst släkte ibland oss här.
För fallna änglar bör man sig akta
Och hvarje rötägg handtera sakta.
Det vore bättre, att icke bläck
I världen funnes, än att en fläck
Du på de kaxarne skulle sätta,
Ty deras vilja är just den rätta.
Hvad äro vi två? — Ack jo, gunås!
Jag är en åsna och du en gås.
Trindskallar äro vi, bönder, alla.
Och måste därför till fots vi falla.

---

* »Jöns i Huka» är ett af förf:s många öknamn på sig själf. Han låter i denna dikt sin förståndiga människa, så att säga, tala »förnuft» med sin oförståndiga.

JÖNS ODUGLINGEN.

Det finns en Jöns uti vår socken.
Han duger platt till ingenting.
Så vidt jag vet, finns ej en tocken
I hela bygden rundt omkring.

Oduglig är han till att bruka
Den egendom, han ärfva fått.
Hans stuga är en usel huka.
Ja, vanvård röjs i stort och smått.

Han duger icke att arbeta
Vid flamman uti smedjans härd.
Han tål ej denna eld, den heta.
Förut han redan är förtärd.

Oduglig är han till att fiska.
Då bär han städs sig bakvändt åt.
Hans armar äro ej så friska,
Att de förmå att ro en båt.

Oduglig är han ock att jaga,
Ty han är stel i sina ben.
Han duger ej att klockor laga,
Ty synförmågan är för klen.

Ej ens han duger till att rimma.
Det finns ej vingar på en mask.
Hans vers, det kan en hvar förnimma,
Är ett befängdt kladderadask.

Nej, Jöns till ingenting kan duga.
Han säge världen sitt adjö!
Men, om ej våra präster ljuga,
Så duger han ej ens att dö.

TILL SKANDALPOETEN JÖNS BLÄCK-SMÄCK I HUKA.

Rör aldrig mer vid din spruckna lyra!
Slå henne sönder i bitar! — Ty
Så sannt som två gånger två är fyra,
Man svär på henne i hvarje by.
Ja! Hvarje frilla
Och hvarje kona
Nu svär så illa
På sme'n i Bråna.
Och alla skälmar fördöma den,
Som vågat säga dem sanningen.

Att du skämt ut dig, kan du väl veta,
Med din förbannade skrifvelse.
»Jöns Bläcksmäck» får du fördenskull heta
Och »Skandalist» och »Nidskrifvare».
Då du uppsöker
Din nästas brister,
Du blott föröker
Ditt skuldregister.
»Skandal-poet» är du allmänt nämnd,
Ty folket tager på dig sin hämd.

Du lille Jöns, som i vridna munden
Har så stortaliga ord! Du tror
Af egenkärlek, att dock i grunden
Du verkeligen är hög och stor.

Ack, Dumbom lille,
Tänk ej så illa!
Ditt vett och snille
Är blott en villa.
Ty, trots ditt jollrande kling-klang-kling,
Förstår i grunden du ingenting.

Du ulf, håll käften och klorna på dig,
Och rif ej hedern af folk! Din hund!
Skäll aldrig mera, då ska vi klå dig
Och mörbenbulta dig så i grund,
Att du får lära
Dig färdas sakta
Och annans ära
Härefter akta.
Ja! Du skall få, hvad dig görs behof,
Du äreskändande tjuf och bof!

Du stygge Jöns i din usla Huka!
På ryggen borde du få karbas.
Du gamla, bräckliga ärans kruka!
Man borde slå dig i kras, ditt as!
Som sagans drakar
Bevaka skatten,
Så hämden vakar
På dig om natten.
Stick käft och klo nu ej mera fram!
Kryp bort och göm dig med all din skam!

TILL KLINGA.

ETT HUNDKREATUR VID GRANNSTUGAN.

Fast jag är allt för ringa
Att skrifva bref till dig,
Så — gulle, söte Klinga —
Blif inte ond på mig!
Jag kan ej artig vara,
Jag kan ej med mig så,
Som andra; — jag är bara
En Jöns, en gammal grå.

Förlåt mig nu, min snälla,
Om jag vill frågvis bli!
Säg, hvarför skall du skälla
På hvem som går förbi?
Visst är det väl på moden,
Men låter illa nog!
Skäll blott, när nå'n i boden.
Vill stjäla säd och råg!

Visst är jag fan så stygge
Och ful, som själfve Hin,
Och inte är jag snygge,
Nej, smutsig som ett svin;
Visst spökar jag om natten,
Om dagen till och med;
Men ta mig själfva katten,
Om jag vill stjäla säd!

Skäll därför ingalunda
På mig, min stygge fan!
Skäll ej, när mänskor blunda,
Skäll ej på ljusa da'n!
Låt mig och gubbar andra
Och hvarje käring med
I ro och frid få vandra. —
Hör på vår Brånesmed!

Fast du är ung och yster
Och jag af ålder grå,
Så är du dock min syster
Naturligtvis ändå:
Ha ej till far och moder,
Vi båda hundar ju?
Jag är din äldre broder
Min yngre syster du!

Skäll därför — snälla Klinga! —
Ej på din gamle bror,
Fast han är stygg och ringa;
Ty, mer än någon tror,
Han har ett mänskligt hjärta
Mot dig och hvarje hund:
Han gråter utaf smärta
För Klinga mången stund.

Men låtom oss då skälla,
Ty det vår uppgift är.
På gården vi oss ställa,
När tjufvar komma där.

Och folk skall ej förlora,
Om oss de akta på:
Jag skäller på de stora,
Du skäller på de små.

Min syster skall stå bunden,
Men jag får lunka fri!
Därför i hjärtegrunden
Jag kan bedröfvad bli.
Ja, det är rent för illa,
Det gör mig stort förtret;
Men, snälla Klinga lilla,
Jag kan ej hjälpa det!

Till frihet skapt du blifvit,
Men ej att bunden stå
Hur tungt skall träldomslifvet
Dig icke trycka då!
Din frihetsdag väl randas
En gång, då du skall — dö,
Därför med glädje blandas
Min klagosång, adjö!

GAMLE KLOCKAREGOSSENS LEFNADSSÄTT OM SOMMAREN.

Ack, hur svettens droppar rinna
Från hans kind på jorden ned!
Ej en timma kan han finna
Någon hvila, ro och fred:
Han skall flyga, flänga, slarfva
Med sin gamle, svage kropp;
Han skall plöja, hacka, harfva.
Allt skall gå uti galopp.

År från år det värre blifver,
Dag från dag läggs bördor på;
Som en slaf man honom drifver.
Mycket, mycket värr' ändå.
Ut på Vänerns yra vatten
Drifs han likasom ett vrak
Hela långa mörka natten
Mellan vågors dån och brak.

Stundom han vid midnattstiden
Kommer hem så matt och trött
Och i hufvudet förvriden,
Helt och hållet genomblött.
Som en hund han i sig kastar
Några bitar hafregröt,
Sedan sig i sängen hastar
Och där stupar som ett nöt.

Knappast får hans ögon falla
Samman till en sömn så söt,
Förrän gumman börjar gnälla,
Ropar värre än en gast,
Att han straxt skall ut åt ängen
Med sin lia för att slå,
Jämte dagakarln och drängen.
Tänk, hvad det skall kosta på!

Hur han pustar, hur han stånkar
Hur han vrider sig i vrån,
Gumman likväl slår och pånkar
På sin gamle, stackars son.
Sömnig, surögd, blek och mager,
Darrande uti sin kropp,
Ändtligt han åt ängen drager
För att slå uti galopp.

Ändtligt kommer hvilostunden,
Sakta lunkande så smått.
Tänk då, huru han i lunden
Sofver snarkande så godt;
Men hur länge? Knappt en timme.
Gumman börjar straxt sitt skri,
Rappar honom med sin limme,*
Ropar: »Upp ditt nöt och smi'».

När han kommer in i smedjan,
Yrande af sömnens rus,
Svag och vesen** — smal om midjan.
Måste han då i burdus

* Dalsländsk dialektform för sopkvast.
** Vissnad, slapp; dalsländsk dialektform.

Genast uti släggan fatta
För att draga ut en stång,
Fast hans armar äro matta.
Tänk, hvad slet och bet och bång.

Så får klockargossen sträfva
Under sommarns ljufva tid,
Som ett spöke får han sväfva
Utan hvila, ro och frid.
Han skall fiska, fila, slägga,
Slå. Ack, hvilket olycksmått!
Att i grafven snart få lägga
Sig, det är hans önskan blott.

BONDEPOETEN.

Hvarför vill en herre läsa,
Hvad en bonde skrifvit har?
Hvi vill herrn sin fina näsa
Hänga öfver bondens ra'r*?

Bönder blifva ej poeter;
Därtill äro de för små.
Gröt och mjölk, sill och potäter:
Sådant de förstå sig på.

Upp till himlars himlar svinga
Sig poeterna med sång.
Vingar fick ju bonden inga;
Därför lunkar han sin gång.

En poet skall äga snille,
Bildning, smak och värld och ton.
Intet sådant fick den lille,
Fattige och stackars bo'n.

En poet högt i azuren
Håller glad sin himmelsfärd.
Bonden ligger, liksom djuren,
Uti stoftets bojor snärd.

---

* Rader.

Visst är han vid jorden bunden;
Men dock endast till sin kropp.
Själen emot himlarunden
Jublande sig svingar opp.

Himlen i sin famn omsluter
Hög och låg, mot bägge huld.
En och samma sol nedgjuter
Öfver båda två sitt guld.

Lärkan, trasten, näktergalen
För dem båda höres slå.
Blomman i den gröna dalen
Doftar ock för bägge två.

Därför må ju bonden sjunga,
Trallande så godt, han kan?
Han, som drager »dagens tunga»,
Må han icke sjunga, han?

"POETEN."

Skäll mig aldrig för poeten,
Ty då ljuger du, min bror:
Se blott, hur *enfaldigheten*
I min fårskinnsmössa bor!
Ja, hvar lus i henne vet,
Att jag icke är poet!

Skäll mig aldrig för poeten,
Ty du narras fasligt då:
Se, blott, hur *fjönsaktigheten*
Röjer sig från topp till tå!
Se min skäggbevuxna trut,
Ser väl den poetisk ut!

Skäll mig aldrig för poeten,
Ty du ljuger med besked.
Se blott, hur *dumbomligheten*
Syns på mig båd' opp och ned.
Ja, min träsko vittne bär,
Att poet jag icke är!

BRÅNASMEDEN.

Vill du se på Brånesme'n,
Hvilken konstig secken en
Han i denna världen blifvit?
Läs då, hvad hans bror här skrifvit!

Han benämnes Brånesme'n,
En maskin af skinn och ben;
Ty från stortån upp till toppen
Har han intet kött på kroppen.

Han är både skral och stygg
Och en liten ynkerygg.
Det finns ej en enda tocken*
Stackare uti vår socken.

Folkeskygg men buskedjärf
Är han ock, till sitt fördärf.
Som en hund han hufvet hänger.
Som en folkond tjur han blänger.

Om du såge Brånesme'n,
Hur han tyst i månesken
Rundt omkring i skogen ströke,
Trodde du dig se ett spöke.

* Sådan.

Såg' du sme'n med brungult skägg
Sitta vid en fähusvägg,
Lik en rutten, brungul stubbe,
Ropte du: »En tomtegubbe!»

Ginge han uti en dal
För sig själf bland pil och al,
Vid den silfverblanka bäcken,
Tänkte du: »Se, där går näcken!»

Om han skulle, stygg och grå,
Ensam vid en källa stå,
Skreke du: »Hu då! Den busen!
Den ser ut som källekusen.»

Men om du får honom se,
Skall du ej försmädligt le.
Tacka Gud, som bättre skapat
Dig än sme'n, som du begapat!

LITE TOKPRAT.

(SVAR PÅ ETT BREF.)

Ni önskar, min herre, att låna en bok
Af »Klockaregossen», den gamla,
En bok, »som är skrifven på skämt och på tok».
Där ville ni läsa och ramla;
Men huru jag letar och far som en snok,
För någon, lik Eder, förståndig och klok,
Jag böcker förstått ej att samla.

En tok har jag varit och ännu en tok
Jag är och för alltid förblifver,
Och aldrig i tiden jag nå'nsin blir klok,
Hur länge jag går här och drifver;
På tok har jag läst i hvarendaste bok,
Och allt hvad jag skrifvit har burit på tok,
Jag därpå försäkran nu gifver.

Och därför en dumbom, en jöns och en tok
Mig nämner hvar karl och hvar kona,
Hvar fru och hvar herre — ja, hvem som är klok,
Förenas att gamlingen håna.
Till sist på min grafvård man ristar väl så:
»Härunder han hvilar, den gamle och grå,
Den tokige Jöns ifrån Bråna.»

SUPPLIK.

(UR »SUPPLIK I DET VIDTBERYKTADE BLÄCKSMÄCKSKA HÖGMÅLSBROTTET»)

I vet, go' vänner, att Brånesme'n
Är stämd af länsmannen A. Andrén
Till häradsrätten att där ansvara,
För det han råkat att plumpa bara
I protokollet och bläcka ner
Ett namn, som inte får nämnas mer.
I vet, att skälmarne allihopa
Förbannelse öfver honom ropa.
Ja, sju och sjuttio gånger *ve*
Utöfver Jöns, »den elände sme'».
Men hvad är detta väl, käre vänner,
Emot skandalen, som man nu känner,
Att jag i morgon skall fram och stå
Och skäms och, darrande, höra på,
Hur fan och länsman på mig då klaga
Och vilja äran och pungen taga.
Den morgondagen jag sörjer för,
Så att jag tror, jag i förtid dör!
Om tröst och hjälp är jag nu förlägen;
I, hjälpesamma go' vänner, sägen
Mig nu ett tröstens och glädjens ord,
Att nåd i rätten må blifva spord.
Ack, käre vänner, jag ber er alla,
Att I på knäna nu täcktens falla
Och knäppa händren och be för mig,
Att preses ville förbarma sig,

Och länsman måtte mot mig bli nådig
Och domarn mild och mot mig rättrådig,
Så nåd i rätten må blandad bli
Och jag till sist bli förklarad fri
Från allt det onda, mig nu anfäktar!
Af egen kraft jag det icke mäktar,
Och ingen herre sig bryr om sme'n,
Den sakramenskade nidingen.

Jag tager därför min flykt till eder,
I hjälparinnor, och ödmjukt beder,
Att I nu villen förbarma er
Med böner, om I ej kunnen mer.
Men mer I kunnen, och det skall gälla:
I morgon kunnen I er inställa
Med mig på tinget i Mellerud
Och säga: »Allt vi ha fått af Gud
Har denne styggingen nederfläckat
Och ned vår kvinnliga ära bläckat?
Men blott han aldrig oss smörjer mer,
Så be vi länsman, att han tillger
Det gamla sjåpet för denne gången,
Det gör oss ondt om den gamle fången;
Ty fast han oss icke *hjälpa* kan,
Kan han oss sanningen säga han.
Vi äro sådna, som han beskrifvit
I både under- och öfverlifvet.
Han skrifver sanning, och sanningen
Bör vara fri från fördömelsen.
Förlåt nu därför den gamle stollen
Hans synd, och låt honom välbehållen
Till pung och ära i frid få gå;
Ty usel är han nog fan ändå!»

BÖN OM RÅD.

(TILL BISKOP J. A. MILLÉN.)

Herr doktor och biskop, förlåt mig,
För det, att jag kommer så här!
Men djäfvulen har kommit åt mig.
Förlåt äfven det, att jag svär!
Det kommer sig af att den onde
Fått makt med min fattiga själ.
Förakta ej därför en bonde,
Som kommer af tvingande skäl!

Som fåret sin herde, jag söker
Herr doktorn mot ulfven och björn,
Förty deras välde sig öker:
Jag äger ej fridlyst ett hörn.
Och hvad har jag gjort dem? Ack inget,
Som straff eller böter är värdt!
Likväl man en stämning till tinget
Å mig har hos länsman begärt.

Jag blifver martyr ibland annat
För det jag har klandrat ett rån,
Som mången med mig har förbannat,
Ett rån af ett »undsättningslån».*

* Smeden hade skrifvit smädeverser öfver en rik man, som tillskansat sig medel af ett statens undsättningslån afsedt för fattiga bönder, som lidit under ett missväxtår.

Man roffat från fattiga likar
Till gagn för den rike allen!
För klander häraf och små pikar
Nu lagförs den fattige sme'n.

Herr doktor och biskop! Jag beder.
Till sist för mitt skrifsätt om nåd
Och att som en herde Ni leder
Min vandring och gifver mig råd.
Ack, tänk uti nåd på min hydda
Och torka den sorgbundnes tår.
Mot ulfven och björnen beskydda,
Ert arma, bedröfvade får!

EN SJÖRESA I STORMEN.

Hur mången en dag
På farkost så svag
Har jag ut på djupet mig vågat
Bland stormar och skär
I vågornas här
Jag djärft emot farorna tågat.

Min orädda svan
På hvitskummig ban
Så glädtigt och modigt mig gungar
Med vingarne två
På vågor som gå
Mot moln, hvari åskviggen ljungar.

Med lugn jag dock hör
Dess buller och kör
Min båt som ett stjärnskott i kvällen.
Hur vattnet än yr,
Jag honom dock styr
Förbi den försåtliga hällen.

I böljornas svall
Vid åskornas knall
Det kräfves ock mod uti barmen.
När vågorna blå
Ock skummande slå,
Då fordras det styrka i armen.

När svallningen mig
Mot åskornas stig,
Mot ljungeldens stridsfält upphöjer,
Mitt vikingamod,
Mitt nordmannablod
Sin styrka i rådighet röjer.

Och fort som i traf
Från graf och till graf,
Som gapa så djupa och vida,
Jag plöjer så snällt
Det fraggiga fält,
Där vilda naturkrafter strida.

Omkring mig i flock
Små sjöfoglar dock
De varnande stämmorna höja:
»Du bonde! Du bör
Väl akta dig för
Att dylika åkerfält plöja.

Lätt kunde de Er,
O, människor, ner
I djupet bland sjötrollen kasta;
O, skynden då fort
Ifrån denna ort
Till fredliga stränder och fasta!»

O, se, hvilken syn! . . .
Det klarnar i skyn,
Och solen en stråle nedsänder.
Men Bore ej gnyr,
Men sakta mig styr
Han vägen mot grönskande stränder.

Min häftiga strid
Är slutad och frid
Ar stiftad af himmelens makter.
Nu styr jag mot strand
Och stiger i land
I hembygdens älskade trakter.

*

En bild jag här får
Af ondskan, som går,
Likt stormvinden, fram öfver jorden.
Hon rasar så vild;
Förödelsens bild,
Oss mänskor till skräck är hon vorden.

Men likasom då,
När vågor ej gå,
Sig solen i vattnet afmålar,
Så godheten är
En spegel, ty där
Den himmelska kärleken strålar.

Försoningens tid,
Så ljuflig och blid,
Skall komma en gång efter striden.
Hur striderna gå,
Så kommer ändå
En gång den lycksaliga friden.

FARVÄL!

Farväl, o värld! Nu vill jag skåda döden
Och hvad som se'n må följa däruppå;
Ty jag är trött af växlingar och öden.
Nu vill jag hem till mina fäder gå.
Och här i stoftet dväljes plågan, sorgen,
Men ofvan molnen ligger fadersborgen.

En längtan dit uppfyller nu mitt sinne.
Till bättre luft och till en bättre frid
Jag önskar flytta. Himlalandets minne
Ej trifves här i denna sjuka tid.
Farväl! Farväl, I mina vänner kära!
Må vi på bönens arm hvarandra bära!

